

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση»

Συγγραφή: ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΜΠΟΤΕΛΗ

Εφαρμογή: ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΜΠΟΤΕΛΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση

Εφαρμογή σεναρίου

Στεφανία Μποτέλη

Δημιουργία σεναρίου

Στεφανία Μποτέλη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

2ο Γυμνάσιο Χαριλάου

Χρονολογία

Από 24-02-2014 έως 13-04-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

5η ενότητα: Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα.

4η ενότητα: Μέρος Γ' , Συνοχή ευρύτερου κειμένου.

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Ι. Φιλολογικής ζώνης

Ιστορία

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Χρονική διάρκεια

10 ώρες για το μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας.

9 ώρες για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας με διαδραστικό πίνακα και σύνδεση στο διαδίκτυο και εργαστήριο πληροφορικής.

Εκτός σχολείου: για συναντήσεις ομάδων

II. Εικονικός χώρος: wiki τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Το σενάριο προϋποθέτει:

- Τη χρήση βιντεοπροβολέα ή διαδραστικού πίνακα για την προβολή βίντεο κατά την εισαγωγική φάση και την προβολή της εκπομπής.
- Εξοικείωση των μαθητών με την επεξεργασία διαδικτυακών πηγών.
- Εξοικείωση μαθητών με τη χρήση του wiki της τάξης.
- Εξοικείωση των μαθητών με το πρόγραμμα MovieMaker στην εκδοχή της δημιουργίας ταινίας.
- Εξοικείωση του εκπαιδευτικού και των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Στεφανία Μποτέλη, Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, 2014.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κατά την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου οι μαθητές και οι μαθήτριες προετοίμασαν και παρουσίασαν στην τάξη μια εκπομπή με θέμα «Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση». Για τον σκοπό αυτό αρχικά στην ολομέλεια έγινε προβολή βίντεο και μελετήθηκαν λογοτεχνικά κείμενα πολλά από τα οποία αντλήθηκαν από την ενότητα του βιβλίου της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Γυμνασίου με τίτλο «Η αποδημία • Ο καημός της ξενιτιάς • Ο ελληνισμός έξω από τα σύνορα • Τα μικρασιατικά • Οι πρόσφυγες». Στη συνέχεια στο πλαίσιο των ομάδων τους και με βάση τα φύλλα εργασίας που προτάθηκαν από τη συντάκτρια με ορισμένες αλλαγές, οι μαθητές/τριες αρχικά διερεύνησαν τους ιστορικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς λόγους που ώθησαν τους Έλληνες στη μετανάστευση σε διαφορετικές ιστορικές φάσεις έως σήμερα δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα κατά τη μελέτη τους στη στενή σχέση που συνδέει το φαινόμενο της μετανάστευσης με την ανεργία και την εξεύρεση εργασίας.

Στη συνέχεια με βάση το υλικό που συγκέντρωσαν δόμησαν το κείμενο της εκπομπής τους στο πλαίσιο του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου που απαιτεί μια εκπομπή ερευνητικής δημοσιογραφίας, αφού πρώτα στην ολομέλεια είχε προηγηθεί η αποδόμηση μιας τέτοιου είδους εκπομπής και είχαν προκαθοριστεί ορισμένα κριτήρια για την οργάνωση της δομής και του περιεχομένου αλλά και για την παρουσίαση της. Ακολούθησαν η βιντεοσκόπηση της εκπομπής που έγινε και εκτός σχολείου και στη βιβλιοθήκη του σχολείου με τη βοήθεια της διδάσκουσας, η δημιουργία των ταινιών ανά ομάδα και τέλος η σύνθεση των ταινιών από την ομάδα τεχνικής υποστήριξης.

Τέλος, έγινε η προβολή της εκπομπής στην ολομέλεια με τη βοήθεια βιντεοπροβολέα και ακολούθησε η αξιολόγηση της με βάση τα κριτήρια που είχαν ήδη προκαθοριστεί αναφορικά με τη δομή, το περιεχόμενο, την παρουσίαση και τη σκηνοθεσία, το μοντάζ και την αποτελεσματική ένταξη του προφορικού λόγου στο συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο. Η εφαρμογή του σεναρίου ολοκληρώθηκε με

την εξαγωγή συμπερασμάτων μετά από στοχευμένη συζήτηση που επικεντρώθηκε στις ποιοτικές και ποσοτικές ομοιότητες και διαφορές που παρουσίασαν τα διάφορα μεταναστευτικά ρεύματα Ελλήνων προς άλλες χώρες σε σχέση κυρίως με την εργασία και το επάγγελμα. Ακολούθησε αξιολόγηση της εφαρμογής από τους μαθητές/τριες που αφορούσε και στο περιεχόμενό της και στην παιδαγωγική μέθοδο που ακολουθήθηκε (ομαδοσυνεργατική).

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Γενικά, το συγκεκριμένο σενάριο κινήθηκε σε δύο άξονες, που ήταν από τη μια πλευρά η καλλιέργεια της κριτικής εγγράμματης πολιτειότητας (citizenship) των μαθητών/μαθητριών και από την άλλη η καλλιέργεια του σχολικού λόγου, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η σχολική τους πορεία (Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012: 29-30-31). Πιο συγκεκριμένα, μέσω του συγκεκριμένου σεναρίου οι μαθητές/μαθήτριες διερεύνησαν ένα σύνθετο φαινόμενο, όπως αυτό της μετανάστευσης, στο πλαίσιο του σχολικού τους μικρόκοσμου και έτσι κατανόησαν καλύτερα τη σύγχρονη πολυσύνθετη κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα. Για τον σκοπό αυτό εξοικειώθηκαν με τα γλωσσικά εκείνα εργαλεία που τους βοήθησαν μέσω της πρόσληψης, κατανόησης και παραγωγής διαφορετικών κειμενικών ειδών να διερευνήσουν πτυχές του σημερινού σύνθετου κόσμου και να κατανοήσουν την πραγματικότητα, γεγονός που στο μέλλον θα τους εξασφαλίσει την πλήρη και κριτική συμμετοχή τους ως πολιτών στο κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι.

Για την εκπλήρωση των παραπάνω στόχων οι Τ.Π.Ε. διαδραμάτισαν ουσιαστικό ρόλο και ως μέσα πρακτικής γραμματισμού (κατανόηση και παραγωγή λόγου σε ηλεκτρονικό περιβάλλον) και ως ένα νέο επικοινωνιακό περιβάλλον που έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες και που επιτρέπει την επικοινωνία των μαθητών/μαθητριών με τον έξω κόσμο και την κοινωνική πραγματικότητα.

Παράλληλα, βέβαια, με τη χρήση των Τ.Π.Ε. οι μαθητές και οι μαθήτριες υιοθέτησαν μια κριτική οπτική και όσον αφορά στη χρήση και επεξεργασία διαδικτυακών πηγών και όσον αφορά στη χρήση των ηλεκτρονικών περιβαλλόντων για πρόσληψη και παραγωγή κειμένων.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι το παρόν σενάριο σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε με τη λογική ότι η διδασκαλία δεν είναι μια ουδέτερη διαδικασία αλλά μια βαθιά πολιτική επιλογή (Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012: 52). Στηριγμένο παιδαγωγικά κατά τον σχεδιασμό του στο σχήμα του ρόμβου (Κουτσογιάννης 2012: 7) η αποτελεσματική εφαρμογή του προϋποθέτει σύμφωνα με τη συντάκτρια «την υιοθέτηση εκ μέρους του διδάσκοντος διδακτικών πρακτικών που θα συνάδουν με το περιεχόμενο της διδασκαλίας του, διδακτικών δηλαδή πρακτικών που δεν θα περιορίζονται στην κατάκτηση εκ μέρους των μαθητών και μαθητριών μόνο του κλασικού γραμματισμού αλλά και γραμματισμών που θα τους εκπαιδεύσουν ως μελλοντικούς ενεργούς πολίτες και θα καλλιεργήσουν την κριτική τους ικανότητα ως προς τη νέα ψηφιακή και κοινωνική πραγματικότητα αλλά και ως προς τη σχέση αλληλεπίδρασης που έχουν αυτές οι δύο πραγματικότητες μεταξύ τους».

Γενικά, το σενάριο εφαρμόστηκε εντός του πεδίου της Θεωρίας της Εμπλαιομένης ή Εγκαθιδρυμένης Μάθησης, οργανώθηκε δηλαδή γύρω από την επίλυση ενός αυθεντικού προβλήματος, που είναι η δημιουργία μιας δημοσιογραφικής ερευνητικής εκπομπής με συγκεκριμένο θέμα (τη σχέση που συνδέει την εργασία με τη μετανάστευση των Ελλήνων). Επίσης, κατά την εφαρμογή του το σενάριο βασίστηκε στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο, δεδομένου ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες συνεργάστηκαν σε ομάδες, διερεύνησαν, συζήτησαν και κατέληξαν σε συμπεράσματα ως ομάδες και μέσα από τη συνεργασία αυτή δημιούργησαν το τελικό προϊόν (εκπομπή). Επιπλέον, στο πλαίσιο της ολομέλειας διαμορφώθηκαν συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης, ενώ στο πλαίσιο της ομάδας τους οι μαθητές και οι μαθήτριες αυτοαξιολογήθηκαν και ετεροαξιολογήθηκαν.

Τέλος, η μέθοδος που ακολουθήθηκε κατά την εφαρμογή είναι συμβατή με τις ανάγκες του Νέου Σχολείου: ανακαλυπτική-διευρευνητική, στηριγμένη στη συνεργατική μάθηση, με τον δάσκαλο σε ρόλο οργανωτή και εμπνευστή. Επίσης, η μάθηση προέκυψε μέσα από μια διαδικασία παραγωγής γνώσης από τους ίδιους τους μαθητές (θεωρία εποικοδομισμού) και ήταν αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης και συμμετοχής σε κοινωνικές ομάδες (κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις). Τέλος, κατά τη συγκεκριμένη εφαρμογή οι μαθητές/τριες εξασκήθηκαν στην κατευθυνόμενη ανακάλυψη, στην ενεργό συμμετοχή, στη συνεργασία, στην κριτική σκέψη, στην οργανωμένη δουλειά και στην τήρηση καθορισμένων χρονικών ορίων.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

- Συνειδητοποίηση από τους μαθητές/μαθήτριες του διαχρονικού και ιστορικού χαρακτήρα της μετανάστευσης.
- Συνειδητοποίηση από τους μαθητές/μαθήτριες της σχέσης συνεπαγωγής των φαινομένων της ανεργίας και της οικονομικής ύφεσης με το φαινόμενο της μετανάστευσης.
- Συνειδητοποίηση από τους μαθητές/μαθήτριες της στενής σχέσης που συνδέει το φαινόμενο της μετανάστευσης με τη διαχρονική προσπάθεια του ανθρώπου να αναζητά καλύτερες προϋποθέσεις για την επαγγελματική του ανέλιξη και καλύτερες συνθήκες ζωής.
- Συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών/μαθητριών των προεκτάσεων της μετανάστευσης (δημιουργία πολυπολιτισμικών κοινωνιών), γεγονός που συνεπάγεται την αποδοχή εκ μέρους τους της πολυπολιτισμικότητας.
- Ευαισθητοποίηση των μαθητών, έτσι ώστε να αναπτύξουν τα αντανεκλαστικά τους απέναντι σε διάφορα κοινωνικά προβλήματα και τη δυνατότητα αναστοχασμού για τα τρέχοντα προβλήματα που έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα.

(παγκόσμια οικονομική ύφεση και μετανάστευση πολιτών φτωχότερων χωρών σε χώρες με περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες).

- Συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών του παγκόσμιου χαρακτήρα και της πολυπλοκότητας των κοινωνικών προβλημάτων και της πολυφωνίας ως προς την προσέγγισή τους.
- Συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών ότι οι πρόγονοί τους υπήρξαν και οι ίδιοι μετανάστες με αποτέλεσμα την απόρριψη εκ μέρους τους ρατσιστικών θέσεων σε σχέση με οικονομικούς μετανάστες που εργάζονται και διαβιούν στην Ελλάδα.
- Ενεργητική και κριτική στάση απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, έτσι ώστε να μπορούν να ερμηνεύσουν με αντικειμενικό τρόπο διάφορα κοινωνικά φαινόμενα.
- Ανθρωπιστικές αξίες, όπως ο σεβασμός της διαφορετικότητας και της πολυπολιτισμικότητας.
- Καλλιέργεια νοοτροπίας ανεκτικότητας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

- Εξοικείωση μαθητών με την έννοια της μονοτροπικότητας, της πολυτροπικότητας και της υπερκειμενικότητας και με την παραγωγή μονοτροπικών, πολυτροπικών, υβριδικών κειμένων.
- Εξοικείωση μαθητών με τα γενικά χαρακτηριστικά, τη δομή και το ύφος του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου στο πλαίσιο μιας ερευνητικής δημοσιογραφικής εκπομπής.
- Συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών/μαθητριών της στενής σχέσης που συνδέει την οργάνωση και συνοχή ενός κειμένου με την αποτελεσματικότητα και την καλύτερη κατανόησή του.

Γραμματισμοί

Κλασικός γραμματισμός

- Εξάσκηση μαθητών/μαθητριών στη δομή κειμένου (πρόλογος- κυρίως θέμα- επίλογος).
- Εξάσκηση μαθητών /μαθητριών στην οργάνωση και συνοχή του κειμένου και εξοικείωση τους με τη χρήση συνδετικών λέξεων/μεταβατικών φράσεων.
- Παραγωγή προσχεδιασμένου προφορικού λόγου μέσα σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.

Νέοι γραμματισμοί

- Αξιοποίηση των ψηφιακών πηγών για την παραγωγή κειμένων (ανάπτυξη δεξιοτήτων επιλογής και αξιοποίησης πληροφοριών στο διαδίκτυο).
- Αξιοποίηση wiki της τάξης για συνεργασία εκτός σχολικής τάξης.
- Εξοικείωση με τη λογική πολλαπλών σχεδιασμάτων που επανεξετάζονται και αξιολογούνται διαμορφωτικά και από κοινού μέχρι το στάδιο της τελικής επεξεργασίας και της δημοσιοποίησης του τελικού έργου (διαφορετικά στάδια δημιουργίας εκπομπής μέχρι την τελική προβολή της).
- Εξοικείωση με το πρόγραμμα MovieMaker.

Κριτικός γραμματισμός

- Διαμόρφωση κριτικής στάσης απέναντι στο διαχρονικό φαινόμενο της μετανάστευσης και σύνδεσής του με τη σύγχρονη πραγματικότητα.
- Συνειδητοποίηση των διαφορετικών λόγων που μπορούν να οδηγήσουν τους ανθρώπους στη μετανάστευση (προαιρετική/ αναγκαστική/ βίαιη) και των ποιοτικών διαφορών που παρατηρούνται σε διαφορετικές φάσεις μετανάστευσης ανάλογα με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι.
- Συνειδητοποίηση ότι τα κείμενα αποτελούν προϊόντα κοινωνικών παραγόντων και κοινωνικές πρακτικές μέσω των οποίων οι συντάκτες τους αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους.

- Εξάσκηση στην κριτική ανάγνωση κειμένων από διαφορετικές πηγές (ντοκιμαντέρ, άρθρα εφημερίδων, λογοτεχνικά κείμενα) καθώς και κριτική ανάγνωση εικονικού υλικού (φωτογραφίες, εικαστικά έργα).
- Συνειδητοποίηση της σχέσης συνεπαγωγής που συνδέει την ανεργία με τη μετανάστευση και τη μετανάστευση με τον κοινωνικό αποκλεισμό, τη δημιουργία στερεοτύπων και τον ρατσισμό.
- Συνειδητοποίηση ότι το διαδίκτυο είναι ένας ψηφιακός χώρος κοινωνικού προβληματισμού όπου διοχετεύονται και σχολιάζονται πλήθος πληροφοριών αναφορικά με διάφορα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα.
- Καλλιέργεια κριτικής στάσης απέναντι στο διαδίκτυο και στην αναζήτηση πληροφοριών από αυτό για την αποκρυστάλλωση προσωπικής γνώμης αλλά και για την τεκμηρίωση του λόγου.

Διδακτικές πρακτικές

Με βάση τις διδακτικές πρακτικές που εφαρμόζονται στο συγκεκριμένο σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές να αναπτύξουν:

- Τη δεξιότητα της συνεργασίας με τα άλλα μέλη της ομάδας τους.
- Τη δεξιότητα της αυτενέργειας μέσα από την ανάληψη πρωτοβουλιών.
- Ευχέρεια στη στοχευμένη αξιοποίηση των πηγών και των οδηγιών των φύλλων εργασίας, προκειμένου να οργανώσουν και να παρουσιάσουν με αποτελεσματικό τρόπο την εκπομπή- έρευνα τους.
- Υπεύθυνη στάση απέναντι στον εαυτό τους και στους συμμαθητές τους, καθώς και από τη δική τους συμμετοχή εξαρτάται η επιτυχία του τελικού έργου.
- Τεχνικές δεξιότητες, δημιουργικότητα και καλλιτεχνικές τάσεις (σκηνοθεσία εκπομπής, μοντάζ).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφόρμηση για την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου αποτέλεσε η θεματολογία της 5ης ενότητας της Νεοελληνικής Γλώσσας της Β' Γυμνασίου που αφορά στην εργασία και στο επάγγελμα και το μεγάλο ενδιαφέρον που παρουσιάζει η σύνδεση της θεματολογίας αυτής με την ενότητα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Β' Γυμνασίου που αφορά στην αποδημία. Επιπλέον, το γεγονός ότι οι μαθητές/μαθήτριες είχαν εκφράσει στο παρελθόν με διαφορετικές αφορμές τον έντονο προβληματισμό τους γύρω από το πρόβλημα της ανεργίας και το ότι είχαν αναφερθεί σε συγγενείς τους και οικογενειακούς τους φίλους που έφυγαν στο εξωτερικό, προκειμένου να βρουν εργασία, λειτούργησε ενισχυτικά για την επιλογή του συγκεκριμένου σεναρίου.

Παράλληλα, ως αφόρμηση λειτούργησε η επιθυμία της διδάσκουσας να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές/τριες ότι η μετανάστευση είναι ένα διαχρονικό και παγκόσμιο φαινόμενο που συνδέεται στενά με το δίπτυχο ανεργία-εξεύρεση εργασίας και ότι ειδικά για τη χώρα μας, την Ελλάδα, η μετανάστευση δεν είναι τωρινό φαινόμενο, καθώς σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους έφυγαν από τη χώρα μας πλήθος οικονομικών μεταναστών, με αποτέλεσμα οι μισοί Έλληνες να διαβιούν εκτός των γεωγραφικών ορίων της χώρας τους και να έχουν δημιουργήσει ισχυρές ελληνικές κοινότητες σε όλο τον κόσμο (απόδημος ελληνισμός). Για όλους τους παραπάνω λόγους η διδάσκουσα θεώρησε ιδιαίτερα σημαντικό να κάνουν οι μαθητές/τριες μια ιστορική αναδρομή, προκειμένου να μελετήσουν το φαινόμενο της μετανάστευσης των Ελλήνων σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους.

Επιπλέον, ως κυριότερη αφόρμηση για την εφαρμογή στάθηκε η πρόσθετη διδακτική του αξία του που προκύπτει από τη συνειδητοποίηση των βαθύτερων κοινωνικοπολιτικών αιτιών της οικονομικής μετανάστευσης (φτώχεια και εξαθλίωση, ανεργία, προσδοκία ενός καλύτερου μέλλοντος) και των συνεπειών της στην

ψυχосύνθεση του οικονομικού μετανάστη, γεγονός που θα κάνει τους μαθητές/τριες περισσότερο ευαισθητοποιημένους δέκτες των σημερινών κοινωνικοπολιτικών καταστάσεων, έτσι ώστε να απορρίψουν ρατσιστικές συμπεριφορές και ρατσιστικά πρότυπα και να υιοθετήσουν μια περισσότερο ανεκτική στάση απέναντι στους οικονομικούς μετανάστες που διαβιούν σήμερα στην Ελλάδα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνάδει με το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Γυμνάσιο](#) (2011), καθώς ως προς την κατανόηση προφορικού λόγου οι μαθητές και οι μαθήτριες αναπτύσσουν στρατηγικές ακρόασης για την αναζήτηση συγκεκριμένης πληροφορίας, διακρίνουν τα γλωσσικά και υφολογικά χαρακτηριστικά μιας ερευνητικής εκπομπής με κοινωνικό θέμα (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γραμματικές, λεξιλογικές και υφολογικές επιλογές) και τη σχέση τους με το πλαίσιο επικοινωνίας και το κειμενικό είδος. Επιπλέον, κατά την ακρόαση των μερών της εκπομπής οι ομάδες κατανοούν αν ένα προφορικό κείμενο έχει καλή δομή, είναι συνεκτικό ή όχι, εντοπίζουν βασικούς δείκτες κειμενικής συνοχής και αξιολογούν τον βαθμό συνεκτικότητας ανάλογα με τις συμβάσεις του προφορικού κειμενικού είδους. Τέλος, εντοπίζουν τα παραγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο ομιλητής και η ομιλήτρια και ερμηνεύουν τον επικοινωνιακό τους ρόλο καθώς και τη συμβολή των παραπάνω στην κατασκευή της συνομιλιακής και κοινωνικής ταυτότητας του ομιλητή και της ομιλήτριας.

Ως προς την παραγωγή προφορικού λόγου οι μαθητές και οι μαθήτριες για την παραγωγή της ερευνητικής εκπομπής τους αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουν λαμβάνοντας υπόψη το κειμενικό είδος που θα δημιουργήσουν (εκπομπή) και την κειμενική κοινότητα στην οποία απευθύνονται και οργανώνουν αντίστοιχα τον λόγο τους. Επιλέγουν την κατάλληλη κειμενική δομή, το κατάλληλο περιεχόμενο και ύφος και τον κατάλληλο τρόπο οργάνωσης και παρουσίασης πληροφοριών. Για τον σκοπό αυτό στο συγκεκριμένο είδος προφορικού

κειμένου που δημιουργούν για την εκπομπή τους χρησιμοποιούν τις κατάλληλες για την περίπτωση μορφολογικές δομές, λεξιλόγιο, παραγωγικά στοιχεία και πολυτροπικά μέσα.

Ως προς την κατανόηση γραπτού λόγου οι μαθητές και οι μαθήτριες αναζητούν και επιλέγουν πληροφορίες από ορισμένα κειμενικά είδη (π.χ. ειδησεογραφικά κείμενα, λογοτεχνικά κείμενα, τραγούδια) σε έντυπη μορφή, από το διαδίκτυο κτλ. και στη συνέχεια οργανώνουν σε γραπτό κείμενο τις πληροφορίες αυτές με βάση σημειώσεις που έχουν κρατήσει ασκούμενοι/ες στην παραγωγή του γραπτού λόγου.

Ως προς την αξιολόγηση της εκπομπής τους αυτή γίνεται με κριτήριο την αποτελεσματική δομή, το πλούσιο περιεχόμενο, το κατάλληλο ύφος, την αποτελεσματική ένταξη του προφορικού λόγου στο συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο μέσω της χρήσης των κατάλληλων γλωσσικών (π.χ. πώς χρησιμοποιήθηκαν επικοινωνιακά μέσα και στρατηγικές όπως η επαναδιατύπωση), παραγωγικών και εξωγλωσσικών στοιχείων, την έξυπνη σκηνοθεσία και παρουσίαση, το δημιουργικό μοντάζ.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο σενάριο αυτό ο υπολογιστής συμβάλλει στην ενεργοποίηση των μαθητών μέσω της συνεργασίας τους στο wiki της τάξης Επιπλέον, σε επίπεδο κριτικού ψηφιακού γραμματισμού οι μαθητές και οι μαθήτριες ασκούνται στην κριτική ανάγνωση των ψηφιακών πηγών και γίνονται περισσότερο υποψιασμένοι χρήστες της διαδικτυακής πληροφορίας. Μέσω του υπολογιστή οι μαθητές και οι μαθήτριες προσλαμβάνουν την κοινωνική πραγματικότητα αλλά και συμμετέχουν σε αυτήν με τους όρους της σύγχρονης ψηφιακής πραγματικότητας και προετοιμάζονται/εκπαιδεύονται, προκειμένου να διαδραματίσουν ενεργητικό ρόλο ως μέλη της διαδικτυακής κοινότητας.

Ειδικότερα όσον αφορά στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο συγκεκριμένο σενάριο:

1. Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ως παιδαγωγικό μέσο και αξιοποιούνται πολυποίκιλα (wiki της τάξης, ανεύρεση αυθεντικού υλικού) (Κουτσογιάννης κ.ά. 2011: 18, 43).
2. Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ως μέσα πρακτικής γραμματισμού εισάγοντας τη «νέα επικοινωνιακή τάξη πραγμάτων» στο περιεχόμενο της γλωσσικής επικοινωνίας. Οι μαθητές εξοικειώνονται με διαφορετικά ηλεκτρονικά περιβάλλοντα παραγωγής λόγου (περιβάλλον wiki, Επεξεργαστής κειμένου, MovieMaker) για τη συγγραφή και συμπαραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου αλλά και για την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων. Επιπλέον, εξοικειώνονται με τεχνικές πύκνωσης της διαδικτυακής πληροφορίας και επεξεργασίας της σε περιβάλλοντα ΠΕΚ (Κουτσογιάννης κ.ά. 2011: 36). Όσον αφορά στα κείμενα εξοικειώνονται με τις έννοιες της πολυτροπικότητας, της υβριδικότητας και της υπερκειμενικότητας.
3. Οι ΤΠΕ συμβάλλουν στην καλλιέργεια της αντίληψης της μη ουδετερότητας των ηλεκτρονικών χώρων (ιστολογίων) και του σημαντικού ιδεολογικού φορτίου που αυτοί μπορεί να φέρουν. Στην κατεύθυνση αυτή δεν καλλιεργείται απλά ο λειτουργικός ψηφιακός γραμματισμός αλλά δίνεται κριτική διάσταση στην προσέγγιση του νέου γραμματισμού. Οι μαθητές καλλιεργούν την κριτική τους στάση απέναντι σε ψηφιακές πηγές και ιστολόγια. Απομυθοποιούνται, επομένως, οι υπολογιστές ως ουδέτερα τεχνολογικά μέσα πρακτικής γραμματισμού και γίνεται προσπάθεια συνειδητής σύνδεσής τους με την κοινωνική πραγματικότητα (Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012: 52).

Κείμενα

Που μελετήθηκαν στην ολομέλεια

Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β' Γυμνασίου

(7ο Κεφάλαιο Π «Ο ελληνισμός υπό βενετική και οθωμανική κυριαρχία», υποκεφάλαιο [«Ο παροικιακός ελληνισμός»](#)).

Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου

(2ο Κεφάλαιο, Ενότητα 5η [«Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18ου αι. έως τις αρχές του 19ου αι.»](#)).

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Γυμνασίου:

Δημοτικά τραγούδια, [[«Θέλω να πα στην ξενιτιά»](#), [«Ο γυρισμός του ξενιτεμένου»](#)]

Θανάσης Βαλτινός, [«Δύο γράμματα της Χαράς»](#)

Δημήτρης Χατζής, [«Ο Κάσπαρ Χάουζερ στην έρημη χώρα»](#)

Άλκη Ζέη, [«Αναμνήσεις της Κωνσταντίνας από τη Γερμανία»](#)

Μπέρτολτ Μπρεχτ, [«Για τον όρο μετανάστες»](#)

Ο λόγος ανάγκη ψυχής Β' Γυμνασίου (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου):

Σώτη Τριανταφύλλου, [Πιτσιμπούργκο](#)

[Γκασμέντ Καπλάνι, Μικρό Ημερολόγιο Συνόρων](#)

Προτεινόμενες Ηλεκτρονικές διευθύνσεις για αναζήτηση υλικού:

Α. Βίντεο και προτεινόμενες ταινίες

1. Τρέιλερ New diaspora: ένα ντοκιμαντέρ για τους Έλληνες νεομετανάστες (<http://www.kamarinia.gr/article/item/183100-new-diaspora-ena-dokimader-gia-tous-ellenes-neometanastes-video>)
2. Βίντεο από New diaspora (<http://www.indiegogo.com/projects/new-diaspora?c=gallery>)
3. Ταινία «Νύφες», Παντελή Βούλγαρη
4. Ταινία «Αμέρικα- Αμέρικα», Ηλία Καζάν (Αποσπάσματα ταινίας <http://www.youtube.com/watch?v=QBGgADoGHdk&list=PLrWyFPh45pZdw6q0PT4h7H-OXi2e5kWVU>) και σχολιασμός ταινίας:

<http://www.tanea.gr/news/culture/article/5061575/spanies-maties-semia-gennaia-tainia/>)

5. Για ταινία «Συνοικία το όνειρο» βλ. σχετικά :
- <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=404776>,
<http://www.tainiothiki.gr/v2/filmography/view/1/2170/>,
<http://www.lifo.gr/mag/cinema/1686>,
<http://www.youtube.com/watch?v=JQZPIWN3tZs> (σκηνές από ταινία),
& Η σελίδα της ταινίας στο Facebook (<https://el-gr.facebook.com/pages/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF/102749563133501>).

Β. Εκπομπές

6. Εκπομπή «Νέοι και κοινωνία» με θέμα «Να μείνω ή να φύγω;» (<http://www.youtube.com/watch?v=Mws9t4MHt8>)
7. Εκπομπή «Βρωμοέλληνες», Στ. Κούλογλου (<http://www.youtube.com/watch?v=vdAxRJiSmk4&list=PL9072F57C5B276B11>).
8. Εκπομπή «Έρευνα» Παύλου Τσίμα με τίτλο «Νέα ελληνική μετανάστευση» (<http://www.youtube.com/watch?v=Xmwxqw1KRE>).
9. Εκπομπή Στ. Κούλογλου «Ρεπορτάζ χωρίς σύνορα», «Τα δικά μας 60s: μια χώρα που θέλει να ζήσει», (<http://www.youtube.com/watch?v=urg-Ou2Gxo>).

Γ. Επιστημονικά κείμενα και μελέτες

10. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού [«Παροικιακός Ελληνισμός»](http://www.ime.gr/projects/migration/15-19/gr/v2/index.html) (<http://www.ime.gr/projects/migration/15-19/gr/v2/index.html>)
11. Επιστημονικό άρθρο «Η ευρωπαϊκή μετανάστευση στην Αμερική», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (http://extras.ha.uth.gr/g-m/ln2/paper_09.asp).

12. Μελέτη «Η μετανάστευση των νέων φαντάζει διέξοδος στην ανεργία»,
<http://idec.gr/iier/new/metanasteusi.pdf>.

Δ. Ιστοσελίδες, ιστολόγια και ψηφιακό υλικό

13. Ιστολόγιο της Στ' Δημοτικού του 2ου Δημοτικού Ψυχικού
(http://st22npsyhicko.blogspot.gr/2012/11/blog-post_16.html)
14. Ιστοσελίδα « Η μετανάστευση και η προσφυγιά μέσα από φωτογραφίες, εικαστικά έργα και τραγούδια»
(http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,541_1/extras/activities/indexH_2_metaselida/indexh_2_metaselida.html)
15. Ψηφιακό υλικό για Έλληνες μετανάστες της Αμερικής
(http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A107/391/2588,10098/extras/activities/index08_04_ellines_amerikis/ellines_amerikis.html)
16. Χρονολόγιο ελληνικής μετανάστευσης
(<http://chnm.gmu.edu/greekam/timeline.html>) στην ιστοσελίδα *Center for History and New Media*.

Ε. Άρθρα από ηλεκτρονικές εφημερίδες και περιοδικά

17. Περιοδικό *Μάνη*, άρθρο «Μανιάτες Μετανάστες στην Αμερική»
<http://www.mani.org.gr/periodikomani/2/metanastes.htm>
18. «Η Ελλάδα παράγει πέτρες και γκασταρμπάιτερ»,
(<http://www.nooz.gr/greece/i-ellada-paragei-petres-kai-gkastarmpaiter>).
19. Άρθρο της fpress.gr, «Συνεχίζεται η μετανάστευση των Ελλήνων»,
(<http://www.fpress.gr/diafora/item/12298-synehizetai-i-metanasteysi-ton-ellinon>
20. Άρθρο της fpress.gr, «Πλαφόν στους Έλληνες μετανάστες που ψάχνουν εργασία»,
(<http://www.fresh-press.gr/index.php/newspolitics/29180-plafon-stous-ellines-metanastes-pou-psaxoun-ergasia.html>).

21. Άρθρο της zougla.gr, «Μαζική μετανάστευση Ελλήνων στη Νορβηγία για δουλειά», (<http://www.zougla.gr/greece/article/maziki-metanastefsi-elinon-sti-norvigia-gia-doulia>).
22. Άρθρο της newsbomb.gr, «Συνεχίζεται σε αμείωτους ρυθμούς η μετανάστευση στο εξωτερικό», (<http://www.newsbomb.gr/koinwnia/story/341214/synehizetai-me-ameiotoys-rythmoys-i-metanasteysi-sto-exoteriko>).
23. Άρθρο της tvxs.gr, «Gastarbeiter: Έλληνες εκμεταλλεύονται Έλληνες στη Γερμανία», (<http://tvxs.gr/news/ellada/gastarbeiter-ellines-ekmetalleyontai-ellines-sti-germania>).

ΣΤ. Τραγούδια

24. «Ξενιτεμένο μου πουλί»

(Τραγούδι Ηπείρου)

<http://www.youtube.com/watch?v=N8HzQhRpe4U>

(Τραγούδι Καλύμνου)

<http://www.youtube.com/watch?v=zfUBIBfNQq4&list=PLFF745B337E2635CC>

(Τραγούδι Θράκης)

<http://www.youtube.com/watch?v=qa8j7Jn-pJ0&list=PLFF745B337E2635CC>

25. «Τζιβαέρι» (Τραγούδι Λέρου)

<http://www.youtube.com/watch?v=chUuogNUKSY&list=PLFF745B337E2635CC>

26. Το τραγούδι της ξενιτιάς 1962, Μίκης Θεοδωράκης – Γρηγόρης Μπιθικώτσης (<http://www.youtube.com/watch?v=-CENLzaCu78>).

27. Τραγούδι Β. Μοσχολιού «Μιλώ για τα παιδιά μου», από δίσκο «Μετανάστες», 1974

<http://www.youtube.com/watch?v=CaW79CcoZTs>).

28. Τραγούδι Λάκη Χαλκιά «Η φάμπρικα», Από δίσκο «Χίλια μύρια κύματα» Μαρκόπουλου
(http://www.youtube.com/watch?v=f4F4_tl8_S4).
29. Τραγούδι Στ. Καζαντζίδη, «Στις Φάμπρικες της Γερμανίας»,
(<http://www.youtube.com/watch?v=hFp7mC8bJto>).
30. Τραγούδι Στ.Καζαντζίδη , «Ανάθεμά σε ξενιτιά»
(<http://www.youtube.com/watch?v=ELARbDDLZT0&list=PLCC2ECE11D283894E&index=7>).

Z. Λογοτεχνικά κείμενα

31. Διήγημα Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Ο Αμερικάνος»
→http://www.sarantakos.com/kibwtos/mazi/ppd_amerikanos.html και
αφήγηση →<http://www.youtube.com/watch?v=GnNcKuEddq4>
32. Απόσπασμα από το *Πιτσιμπούργκο* Σώτης Τριανταφύλλου,
(http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/didaktika_english/cheiridia.html).
33. Απόσπασμα από το *Συναζάρι Ανδρέα Κορδοπάτη* Θανάση Βαλτινού,
(http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/didaktika_english/cheiridia.html).
34. Απόσπασμα από *Στοιχεία για τη δεκαετία του '60*, Θανάση Βαλτινού
(<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5411/>)
35. Απόσπασμα από *Αστραδενή*, Ευγενίας Φακίνου. Αθήνα, Κέδρος: 1982,
σελ. 191-192.
36. Απόσπασμα από *Μικρό Ημερολόγιο Συνόρων*, Γκασμέντ Καπλάνι.

H. Παρουσιάσεις

37. Η μεταπολεμική Ελλάδα 1950-1960
(<http://users.auth.gr/~marrep/ERGASIES/PROPTYXIAKES/EROTIMA/%CE%97%20%CE%9C%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%A0%CE>

[%9F%CE%9B%CE%95%CE%9C%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91%201950-1970.ppt](#)).

Θ. Μαρτυρίες

38. Η Μαρία και ο Νίκος Τσακίρης, Θεσσαλονικείς βλέπουν ένα μέλλον στον Καναδά και μας μεταφέρουν τις εντυπώσεις τους από τα πρώτα 2 χρόνια της ζωής τους εκεί (<http://www.parallaximag.gr/parallax-view/metanastes-sto-montreal>).

«Τρία χρόνια στο εξωτερικό: ο απολογισμός ενός μετανάστη», <http://stefivos.com/tria-xronia-ekswteriko-apologismos-enos-metanasti/>

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Αφόρμηση (2 διδακτικές ώρες)

Στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας έγινε η μελέτη των δύο δημοτικών τραγουδιών της ξενιτιάς [[«Θέλω να πα στην ξενιτιά»](#), [«Ο γυρισμός του ξενιτεμένου»](#)] και του αποσπάσματος από το αφήγημα [Πιτσιμπούργκο](#) (3 διδακτικές ώρες). Με αφορμή τα δύο δημοτικά τραγούδια της ξενιτιάς συνδέθηκε η αποδημία με ορισμένες κατηγορίες επαγγελματιών (π.χ. ναυτικοί, έμποροι, χτίστες) και συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές (π.χ. Ήπειρος, νησιά), ενώ διαβάσαμε και μέσω διαδραστικού πίνακα ιστορικές πηγές που αναφέρονται στον παροικιακό ελληνισμό ([«Ο παροικιακός ελληνισμός»](#), [«Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18ου αι. έως τις αρχές του 19ου αι.»](#)). Με αφορμή το απόσπασμα από το αφήγημα [Πιτσιμπούργκο](#) αναφερθήκαμε στη μετανάστευση των Ελλήνων στις αρχές του 20ου αιώνα στην Αμερική και είδαμε σχετικό [φωτογραφικό υλικό](#).

Στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας αρχικά στην ολομέλεια τέθηκε το ερώτημα γιατί οι άνθρωποι μεταναστεύουν. Οι μαθητές/τριες έδωσαν ποικίλες απαντήσεις («για να βρουν εργασία», «για μια καλύτερη ζωή», «γιατί έχει πόλεμο στη χώρα τους») και ανέφεραν χαρακτηριστικά τους οικονομικούς μετανάστες που

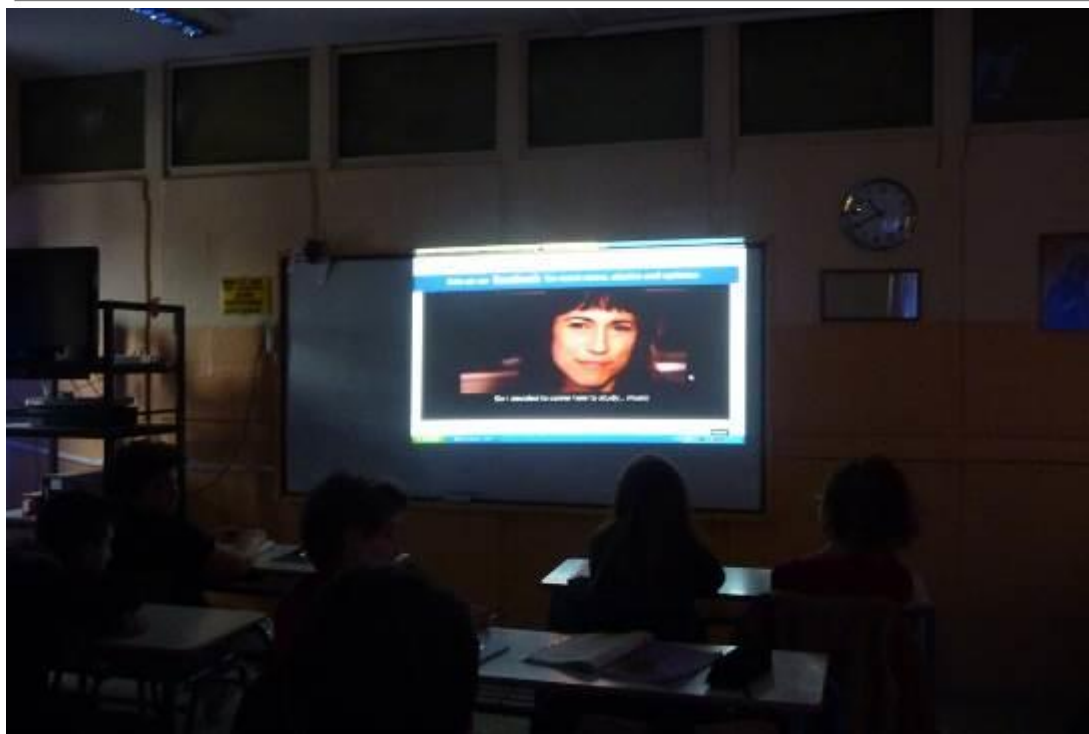
εργάζονται στην Ελλάδα. Στη συνέχεια, τέθηκε το ερώτημα (ως ανατροφοδότηση, δεδομένου ότι είχε τεθεί και με αφορμή τη μελέτη των παραπάνω λογοτεχνικών κειμένων) αν οι Έλληνες μεταναστεύουν σήμερα σε άλλες χώρες, εάν οι ίδιοι έχουν συγγενείς και φίλους που μετανάστευσαν τα τελευταία χρόνια. Οι μαθητές/τριες κατέθεσαν τις εμπειρίες τους και με αφορμή τις εμπειρίες αυτές αναφερθήκαμε στον όρο «νεομετανάστες», στον οποίο έδωσαν διάφορες ερμηνείες, όπως π.χ. ότι είναι νέοι οι μετανάστες που φεύγουν ή λέγονται «νεομετανάστες», γιατί είναι αυτοί που έφυγαν πρόσφατα. Τελικά ένας μαθητής μίλησε για μια καινούρια γενιά μεταναστών που διαχωρίζεται από την παλιά γενιά μεταναστών της δεκαετίας του 1960 ή από αυτούς που έφυγαν στην Αμερική στις αρχές του εικοστού αιώνα.

Στη συνέχεια είδαμε το τρέιλερ για το ντοκιμαντέρ *New diaspora*, μιλήσαμε για την ιδέα της πλατφόρμας όπου οι νεομετανάστες θα παρουσιάζουν τα βίντεο τους, θα καταθέτουν τις ιδέες τους, τα συναισθήματά τους και τις εμπειρίες τους, επισκεφτήκαμε το σχετικό site και παρακολούθησαμε ένα από τα ντοκιμαντέρ, ενώ αναφερθήκαμε και στον όρο *documentary movement*.

Εικόνα 1- Τρέιλερ του *New diaspora*

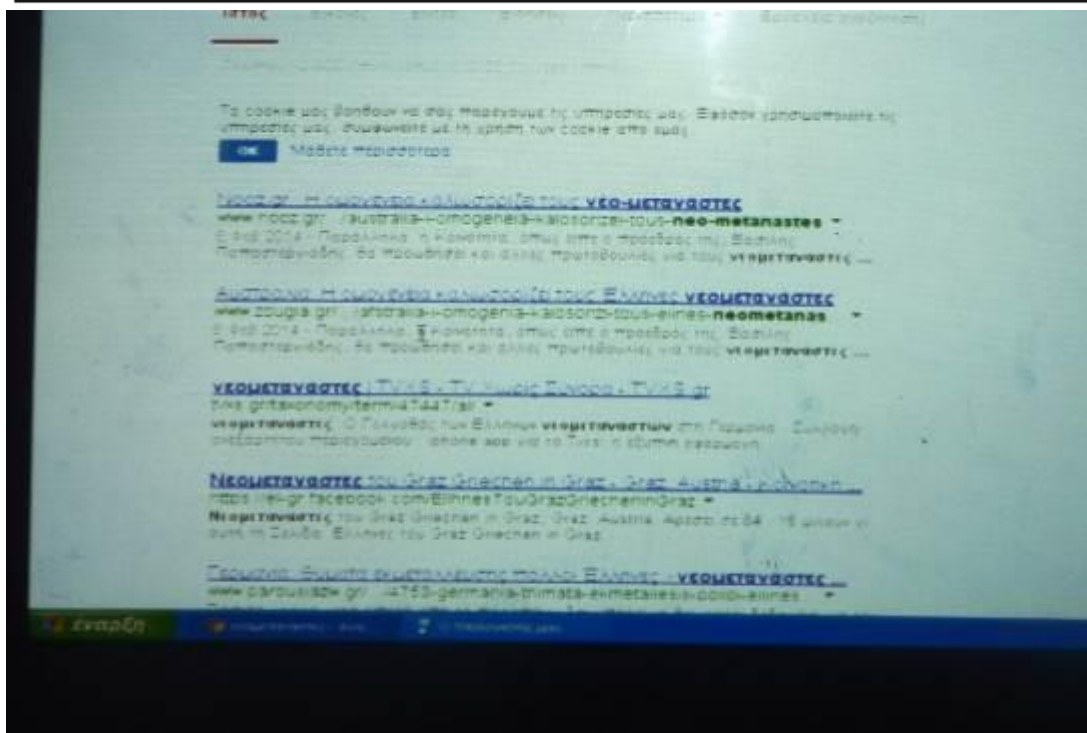
Τα παιδιά εντυπωσιάστηκαν από τη μαρτυρία μιας νεομετανάστριας μουσικού στην Ολλανδία, ενώ ακούγονταν και σχόλια του τύπου «κι εγώ θα φύγω», «τι να κάνεις εδώ στην Ελλάδα...» κτλ. Έγιναν διάφορα σχόλια σχετικά με τη μαρτυρία της νεομετανάστριας όπως π.χ. ότι γνώρισε και ρατσιστές απέναντι στην Ελλάδα αλλά και ανθρώπους που θαύμαζαν την Ελλάδα. Επίσης, αναφερθήκαμε στο status των νεομεταναστών: είναι κυρίως νέοι και μορφωμένοι.

Εικόνα 2- Προβολή βίντεο-μαρτυρίας νεομετανάστριας από το ντοκιμαντέρ *New diaspora*

Έπειτα, είδαμε από την εκπομπή [«Νέοι και κοινωνία: Να μείνω ή να φύγω;»](#) το ρεπορτάζ που αναφέρεται στα αίτια της νεομετανάστευσης και τα σχολιάσαμε: ανεργία, χαμηλοί μισθοί, ετεροαπασχόληση φαίνεται να αποτελούν τα βασικότερα αίτια που ωθούν τους σύγχρονους νέους στην ετεροαπασχόληση.

Κάναμε αναζήτηση στο Google των όρων νεομετανάστευση και νεομετανάστης και παρατηρήσαμε ότι είναι ένα θέμα επίκαιρο που απασχολεί τον ηλεκτρονικό τύπο, ενώ διαβάσαμε και κάποιους χαρακτηριστικούς τίτλους άρθρων, όπως π.χ. «θύματα εκμετάλλευσης οι νεομετανάστες», «η ομογένεια υποδέχεται τους νεομετανάστες». Σε επίπεδο κριτικού ψηφιακού γραμματισμού τονίσαμε τη μεγάλη σημασία που έχουν οι σελίδες στο facebook των νεομεταναστών (π.χ. είδαμε τη σελίδα *Οι νεομετανάστες του Graz* της Αυστρίας) και τα ιστολόγια τόσο για την επικοινωνία των νεομεταναστών όσο και για την πληροφόρηση των υποψήφιων νεομεταναστών.

Εικόνα 3- Ο όρος *νεομετανάστης* στον ηλεκτρονικό τύπο

Στη συνέχεια αναφερθήκαμε στις διαφορές μεταξύ μετανάστη και πρόσφυγα και μελετήσαμε τους ορισμούς στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη. Επειδή η ώρα τελείωνε, τους ανατέθηκε για εργασία στο σπίτι να μελετήσουν το ποίημα του Μπέρτολτ Μπρεχτ [«Για τον όρο μετανάστες»](#) και να απαντήσουν στο ερώτημα: «Γιατί ο Μπρεχτ δεν θεωρεί τον εαυτό του μετανάστη;».

Γενικά, οι μαθητές/τριες έδειξαν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον για το σενάριο, καθώς είναι ένα θέμα που αγγίζει την πραγματικότητά τους και η εφαρμογή του στην παρούσα φάση ακολούθησε πιστά τις προτάσεις της συντάκτριας με τη μόνη διαφορά ότι διαπιστώθηκε πως ο απαιτούμενος χρόνος για την αφόρμηση είναι δύο διδακτικές ώρες και όχι μία διδακτική ώρα, όπως είχε προβλεφθεί από τη συντάκτρια.

Στο επόμενο δίωρο συνεχίστηκε η εφαρμογή του σεναρίου σύμφωνα με την **προπαρασκευαστική φάση**, έτσι όπως προτείνεται από τη συντάκτρια (2 ώρες). Λόγω αλλαγής του προγράμματος το συνεχόμενο δίωρο που προέκυψε τυχαία, καθώς δεν είχε εξασφαλιστεί κατά τον προγραμματισμό στην αρχή του σχολικού έτους, συνεισέφερε, ώστε η προπαρασκευαστική φάση να ολοκληρωθεί στον προβλεπόμενο χρόνο.

Αρχικά, για σύνδεση με τα προηγούμενα διαβάσαμε το ποίημα του Μπέρτολτ Μπρεχτ [«Για τον όρο μετανάστες»](#) και αναφερθήκαμε και πάλι στον όρο *νεομετανάστης* συνοψίζοντας τα όσα ειπώθηκαν κατά την αφόρμηση. Στη συνέχεια τέθηκε στους μαθητές/τριες το πρόβλημα που επρόκειτο να επιλύσουν: δεδομένου ότι συνειδητοποίησαν πως οι Έλληνες είναι «ταξιδιάρης λαός» (κατά το «ταξιδιάρικη ψυχή», όπως είπε κάποιος μαθητής) και ότι η μετανάστευση είναι ένα διαχρονικό φαινόμενο που συνδέεται με τις εκάστοτε πολιτικές, ιστορικές και οικονομικές συνθήκες, θα ήταν χρήσιμο να κάνουν μια έρευνα που θα έχει τα χαρακτηριστικά δημοσιογραφικής εκπομπής με τίτλο «Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση». Οι μαθητές/τριες έδειξαν ενθουσιασμό και τους άρεσε ιδιαίτερα η ιδέα να κάνουν μια δική τους εκπομπή που θα δημοσιοποιούνταν.

Σχολιάστηκε το γεγονός ότι μια δημοσιογραφική ερευνητική εκπομπή είναι και αυτή ένα κειμενικό είδος που βασίζεται σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο. Ακολούθησε η προβολή επιλεγμένων αποσπασμάτων από την εκπομπή [«Η μηχανή του χρόνου: εργατικές διεκδικήσεις»](#), προκειμένου οι μαθητές/τριες να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά της εκπομπής ως κειμενικού είδους (γλωσσικά, εξωγλωσσικά,

παραγωγιστικά) και να καταλήξουν επαγωγικά στα κειμενικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η εκπομπή τους.

Ειδικότερα, έγιναν παρατηρήσεις σχετικά με τη δομή που θα έπρεπε να έχει η εκπομπή (πρόλογος, θέμα, επίλογος) και σχολιάστηκε το γεγονός ότι τα μέρη αυτά καθορίστηκαν από τον παρουσιαστή με σαφήνεια. Έτσι, στην εισαγωγή ο δημοσιογράφος λέει: *Η μηχανή του χρόνου έχει ετοιμάσει ένα ταξίδι στην ιστορία των εργατικών διεκδικήσεων από... μέχρι... και στον επίλογο βγάζει ένα σύντομο συμπέρασμα: Δεν πρέπει να παραγνωρίσουμε το γεγονός...* Επιπλέον, παρατηρήσαμε ότι η αρχή και το τέλος της εκπομπής συνδέονται και με την προσφώνηση και αποφώνηση προς το κοινό. Τονίστηκε πως κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο, εάν θέλουμε η εκπομπή να είναι ενταγμένη στο συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο. Έτσι, στην αρχή έχουμε την προσφώνηση: *Χαίρετε, κυρίες και κύριοι...* και στο τέλος την αποφώνηση: *Κυρίες και κύριοι, φτάσαμε στο τέλος της εκπομπής. Ευχαριστούμε πολύ που μας παρακολουθήσατε. Να είστε όλοι καλά.*

Κατά συνέπεια και με βάση την αποδόμηση που προηγήθηκε επιστήσαμε την προσοχή στις ομάδες που θα αναλάμβαναν το άνοιγμα και το κλείσιμο της εκπομπής (πρώτη και πέμπτη ομάδα), ώστε να τηρήσουν τα κριτήρια που επιβάλλονται από το συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο παισιώνοντας κατάλληλα τον λόγο τους και τηρώντας τη βασική δομή της εκπομπής (πρόλογος – κύριο θέμα – επίλογος). Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη και η τελευταία ομάδα όφειλαν να κάνουν την προσφώνηση και την αποφώνηση, τη γενική εισαγωγή και τον επίλογο-συμπέρασμα αντίστοιχα. Επιπλέον, τονίσαμε ότι όλες οι ομάδες θα έπρεπε να λάβουν υπόψη τους τη δομή αυτή για το μέρος της εκπομπής που τους αναλογούσε (για κάθε μέρος, δηλαδή, θα έπρεπε να γίνει μια σύντομη εισαγωγή και ένας σύντομος επίλογος).

Στη συνέχεια, σχολιάσαμε συγκεκριμένα σημεία της εκπομπής με βάση το πλάνο του σκηνοθέτη. Το αρχικό πλάνο λαμβάνεται στο στούντιο της εκπομπής (το οποίο σκηνοθετικά παραπέμπει σε μηχανή), ενώ στη συνέχεια τα πλάνα είναι εξωτερικά (στην παραλία της Θεσσαλονίκης, στον Λευκό πύργο) και στο τέλος το

πλάνο είναι πάλι στο στούντιο. Ιδιαίτερα σχολιάσαμε το γεγονός ότι για κάθε υποθέμα γίνεται μια σύντομη εισαγωγή.

Στο 39.00' της εκπομπής παρατηρήσαμε ότι γίνεται διακοπή για διαφημίσεις. Εδώ τονίστηκε η μεγάλη σημασία των μεταβατικών φράσεων που εξασφαλίζουν τη συνοχή της εκπομπής: *Στη συνέχεια θα δούμε κυρίες και κύριοι πώς... επιστρέφουμε σε λίγο με τη συνέχεια* και μετά τις διαφημίσεις παρατηρήθηκε η **επαναδιατύπωση**: *Κυρίες και κύριοι παρακολουθείτε τη μηχανή του χρόνου που φωτίζει...* (αναφορά στο γενικό θέμα) και στη συνέχεια: *Στο μέρος αυτό της εκπομπής θα δούμε...* (σύντομη αναφορά στα θέματα του μέρους αυτού). Με βάση την παρατήρηση αυτή υπενθυμίστηκε το γεγονός ότι, εφόσον η παρουσίαση της δικής τους εκπομπής θα γινόταν με σπονδυλωτό τρόπο, όφειλε η κάθε ομάδα να βρει εκείνες τις μεταβατικές φράσεις που θα εξασφάλιζαν τη μεταβατικότητα και θα προσέδιδαν στον προφορικό λόγο συνοχή και στα νοήματα αλληλουχία, ενώ ταυτόχρονα θα κέντριζαν το ενδιαφέρον των ακροατών (π.χ. [στο επόμενο μέρος της εκπομπής «Η μηχανή του χρόνου...», «Μη χάσετε το επόμενο μέρος της εκπομπής που...», «Στο προηγούμενο μέρος της εκπομπής...»]).

Σχολιάστηκαν το ύφος της εκπομπής (σοβαρό και οικείο), το λεξιλόγιο (απλό και κατανοητό), η χρήση της επαναδιατύπωσης μετά το διάλειμμα για διαφημίσεις, οι γραμματικοσυντακτικές επιλογές (οριστική για περιγραφή γεγονότων, χρήση β' πληθυντικού και α' πληθυντικού για αποστροφή στο κοινό και εξασφάλιση της συμμετοχικότητας). Τέλος, έγινε αναφορά στα παραγλωσσικά στοιχεία (επιτονισμός, παύσεις, αργή ομιλία) και στα εξωγλωσσικά στοιχεία της εκπομπής (στάση σώματος, κινήσεις χεριών, κίνηση σώματος).

Στη συνέχεια, αναφερθήκαμε στη σκηνοθεσία και στο πόσο σημαντική είναι για τη δική τους βιντεοσκόπηση (π.χ. ενδυματολογικές επιλογές, ο χώρος που θα επιλεγεί για τη βιντεοσκόπηση, τι θα κρατάει ο παρουσιαστής και πού θα κάθεται κτλ.) και στο μοντάζ (το τι θα επιλέξουν για την τελική σύνθεση του υλικού, γεγονός που θα σηματοδοτεί και τη δική τους οπτική επί του θέματος). Επίσης, τονίστηκε η

μεγάλη σημασία που θα έχει η επιλογή του κατάλληλου προσώπου για τη βιντεοσκόπηση (ποιος έχει την κατάλληλη φωνή κτλ.).

Έγιναν κάποια σχόλια και για το υλικό που χρησιμοποιούσε η ερευνητική αυτή εκπομπή (σκηνές από βίντεο επενδυμένες με αφήγηση και μαρτυρίες ή ανάγνωση αποσπασμάτων από πρωτοσέλιδα ή σχολιασμοί από ειδικούς επιστήμονες κτλ.). Στην αρχή κάθε υποθέματος παρατηρήθηκε ότι ο τίτλος του υποθέματος προβάλλεται καθραρισμένος και ότι κατά τη διάρκεια της εκπομπής υπάρχει λεζάντα με το όνομα της εκπομπής και τον τίτλο του υποθέματος.

Στο σημείο αυτό υπενθυμίστηκε στην ολομέλεια πως αυτά τα στοιχεία που εντοπίστηκαν ως χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της εκπομπής θα αποτελούσαν και αντικείμενο αξιολόγησης της δικής τους εκπομπής, όπως φυσικά και το περιεχόμενο της, γεγονός που προϋπέθετε καλή μελέτη του υλικού και στοχευμένη επιλογή του.

Στη συνέχεια έγινε ο χωρισμός σε ομάδες και δόθηκαν τα [φύλλα εργασίας](#) σε έντυπη μορφή, ενώ αναρτήθηκαν και στο wiki της τάξης. Οι ομάδες παρέμειναν ίδιες με αυτές που είχαν διαμορφωθεί σε προηγούμενη εφαρμογή. Δεδομένου όμως ότι τα φύλλα εργασίας της συγκεκριμένης εφαρμογής είναι πέντε, οι μαθητές/τριες της έκτης ομάδας μοιράστηκαν και ενσωματώθηκαν στις υπόλοιπες πέντε. Διαβάσαμε ενδεικτικά στην τάξη το φύλλο εργασίας της πρώτης ομάδας. Το επόμενο βήμα ήταν οι ομάδες να συναντηθούν, να μελετήσουν το υλικό που προτεινόταν από το φύλλο εργασίας της ομάδας τους και να κάνουν ένα προσχέδιο της εκπομπής τους, έναν σκελετό. Ουσιαστικά, στο σημείο αυτό της εφαρμογής έγινε μια αλλαγή σε σχέση με το συνταγμένο σενάριο, καθώς η διερεύνηση του υλικού, η επιλογή του και το προσχέδιο της εκπομπής προτάθηκε για εξοικονόμηση διδακτικού χρόνου να γίνει εκτός σχολικής τάξης και η τελική σύνθεση να γίνει στο εργαστήριο με βάση τις σημειώσεις που θα είχαν κρατήσει οι ομάδες και την υποστήριξη της διδάσκουσας.

Οι ομάδες τελικά δεν κατάφεραν να συναντηθούν παρά τις προσδοκίες της διδάσκουσας (οι περισσότεροι έλειπαν λόγω αργίας) και κατά συνέπεια η διερεύνηση

του υλικού έγινε στο εργαστήριο πληροφορικής για ένα συνεχόμενο **διδασκτικό δίωρο** σύμφωνα με τη διερευνητική φάση του συνταγμένου σεναρίου. Πιο συγκεκριμένα, κάθε ομάδα περιηγήθηκε στο υλικό της και έθεσε σχετικά ερωτήματα. Οι ομάδες κατάλαβαν τη λογική σύμφωνα με την οποία έπρεπε να επιλέξουν το υλικό τους με βάση τους άξονες διερεύνησης, αλλά φαίνεται να πελάγωσαν μπροστά στη μεγάλη ποικιλία του υλικού και στο ότι θα έπρεπε να επιλέξουν από αυτό, για να κάνουν την τελική σύνθεση. Κατά συνέπεια, κρίνεται ότι οι προτεινόμενες πηγές ανά φύλλο εργασίας θα πρέπει να είναι πολύ λιγότερες σε μια μελλοντική εφαρμογή. Τελικά, με την καθοδήγηση της διδάσκουσας η κάθε ομάδα επικεντρώθηκε σε ορισμένες πηγές από αυτές που προτείνονται στα φύλλα εργασίας. Οι ομάδες στη συνέχεια θα συναντιόντουσαν, για να συνθέσουν το κείμενο της εκπομπής τους και να το επενδύσουν με το κατάλληλο οπτικοακουστικό υλικό (βίντεο, εικόνες, μαρτυρίες, τραγούδια κτλ.).

Στο σημείο αυτό εκφράστηκαν κάποιοι προβληματισμοί από μαθητές/τριες που δεν είναι εξοικειωμένοι/ες με τις Νέες Τεχνολογίες σχετικά με το πώς θα συνθέσουν το υλικό τους, δεδομένου ότι δεν γνώριζαν το Πρόγραμμα MovieMaker. Η διδάσκουσα καθυσέχασε τους μαθητές αυτούς τονίζοντας ότι θα γίνει παρουσίαση του προγράμματος μέσα στην τάξη και ότι θα έχουν την αμέριστη συμπαράσταση τόσο της ίδιας όσο και συμμαθητών/τριών τους που θα αποτελούσαν την τεχνική ομάδα υποστήριξης.

Οι ομάδες συναντήθηκαν εκτός σχολείου και έκαναν το «πλάνο» της εκπομπής τους, συνέθεσαν το κείμενό τους και οργάνωσαν το υλικό τους. Δεδομένου ότι υπήρχαν απορίες σχετικά με την οργάνωση του υλικού και για να μη χαθούν και άλλες διδακτικές ώρες, η διδάσκουσα συναντιόταν με τον συντονιστή της κάθε ομάδας στο εργαστήριο πληροφορικής, όποτε ήταν δυνατό.

Στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας έγινε η μελέτη των κειμένων [«Ο Κάσπαρ Χάουζερ στην έρημη χώρα»](#), [«Δύο γράμματα της Χαράς»](#), [«Αναμνήσεις της Κωνσταντίας από τη Γερμανία»](#) (3 διδακτικές ώρες) με επίκεντρο την αποδημία των

Ελλήνων στη δεκαετία του 50-60. Με βάση το κείμενο [«Δύο γράμματα της Χαράς»](#) και τη μελέτη του κειμενικού είδους της επιστολής ανατέθηκε στους μαθητές/τριες εργασία να γράψουν κι αυτοί όντας νεομετανάστες ένα γράμμα σε φιλικό ή συγγενικό τους πρόσωπο όπου θα περιέγραφαν τις συνθήκες ζωής τους και τα συναισθήματά τους στη νέα τους πατρίδα.

Το επόμενο δίωρο στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας παρουσιάστηκε στην ολομέλεια το πρόγραμμα για τη δημιουργία ταινίας MovieMaker και προβλήθηκε και ένα σχετικό [βίντεο](#). Στην περίπτωση αυτή μια πιθανή συνεργασία με τον καθηγητή Πληροφορικής του σχολείου θα ήταν πολύ επικοινωνιακή και θα οδηγούσε και στην εξοικονόμηση δύο διδακτικών ωρών. Επιπλέον, στη φάση αυτή ορίστηκε από τη διδάσκουσα μια τεχνική ομάδα υποστήριξης που θα αναλάμβανε την τελική επεξεργασία και σύνθεση των επιμέρους βίντεο. Εν τω μεταξύ στο χώρο του wiki οι ομάδες (όλες εκτός από μία) είχαν στείλει τα κείμενά τους και έγιναν οι σχετικές διορθώσεις. Μετά τη σύνθεση του κειμένου και την επιλογή συγκεκριμένου οπτικοακουστικού υλικού για την επένδυση της εκπομπής θα ακολουθούσε η βιντεοσκόπηση. Οι μαθητές/τριες εξέφρασαν την προσδοκία το τελικό προϊόν να είναι πολύ καλό και πρότειναν να το στείλουμε και στην ιστοσελίδα της [Μηχανής του Χρόνου](#).

Στο μάθημα των Κειμένων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας διαβάσαμε τη [μαρτυρία](#) ενός νεομετανάστη (1 διδακτική ώρα) που έχει και δική του [ιστοσελίδα](#) στο διαδίκτυο. Επικεντρωθήκαμε σε κάποια από τα σχόλια, τα περισσότερα από τα οποία προέρχονταν από νεομετανάστες (τα σχόλια ήταν πάνω από 200, γεγονός που έδειξε πόσο κινεί το ενδιαφέρον η συγκεκριμένη σελίδα και το συγκεκριμένο θέμα). Ανατέθηκε ως εργασία στους μαθητές/τριες να γράψουν κι αυτοί/ές κάποιο δικό τους σχόλιο συμμετέχοντας στη συζήτηση (κάποια είπαν ότι θα το δημοσιοποιήσουν).

Σχετικά με τη δημιουργία της ταινίας η βιντεοσκόπηση γινόταν μετ' εμποδίων και όχι συντονισμένα από όλες τις ομάδες. Κάποιες ομάδες προχωρούσαν στη βιντεοσκόπηση, κάποιες άλλες έμεναν στάσιμες και δήλωναν κώλυμα, ενώ μια ομάδα

δεν είχε ολοκληρώσει καν τη σύνθεση του κειμένου της. Στην ολομέλεια η διδάσκουσα υπενθύμισε στους μαθητές/τριες πόσο σημαντική είναι η ευθύνη του καθενός ατομικά στο πλαίσιο της ομάδας και της κάθε ομάδας ξεχωριστά στο πλαίσιο της ολομέλειας, προκειμένου να επιτευχθεί ο τελικός στόχος.

Στο μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας διαβάσαμε τα [γράμματα](#) που θα έγραφαν στους γονείς τους ή σε φιλικά πρόσωπα, εάν ήταν νεομετανάστες και κάποια [σχόλια](#) που έγραφαν ορισμένοι με βάση το κείμενο του νεομετανάστη που μελετήθηκε στο προηγούμενο μάθημα των Κειμένων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (1 διδακτική ώρα). Αναφορικά με τη βιντεοσκόπηση για ορισμένες ομάδες αυτή πραγματοποιήθηκε στο χώρο της σχολικής βιβλιοθήκης με τη βοήθεια της διδάσκουσας. Επιπλέον, απαιτήθηκαν κατ' ιδίαν συναντήσεις της διδάσκουσας ή της ομάδας τεχνικής υποστήριξης με κάθε ομάδα ξεχωριστά (σε κάποια ώρα κενού της διδάσκουσας και σε ώρες άλλων μαθημάτων για τους μαθητές/τριες μετά από άδεια των διδασκόντων) για την τελική σύνθεση του υλικού που συγκεντρώθηκε (βίντεο εκπομπής, βίντεο-μαρτυρίες, εικόνες, μουσική κτλ.). Οι τρεις από τις πέντε ομάδες είχαν προετοιμάσει την ταινία τους στο πρόγραμμα MovieMaker, οι άλλες ομάδες όμως δημιούργησαν την ταινία τους με τη βοήθεια της ομάδας υποστήριξης και της διδάσκουσας.

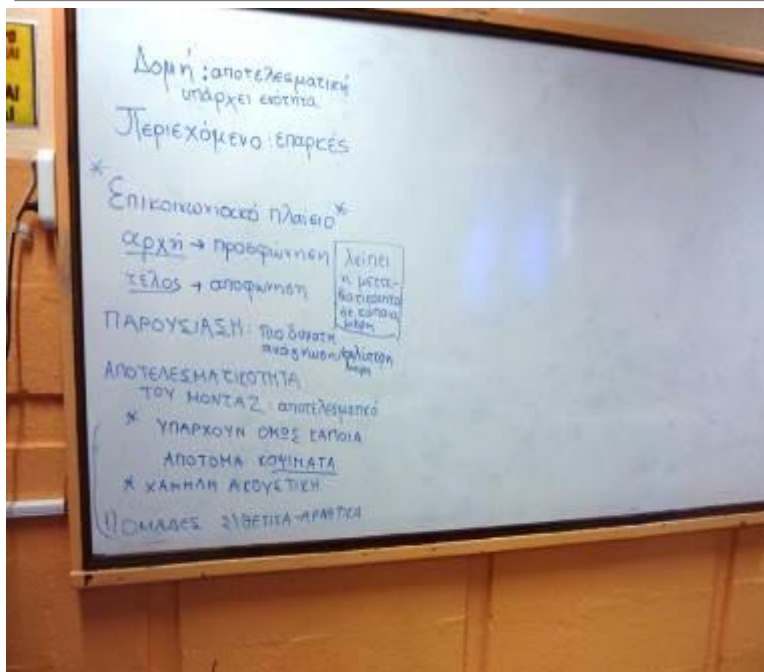
Στο μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας διαβάστηκε απόσπασμα από το [Μικρό ημερολόγιο συνόρων](#) του Γκασμέντ Καπλάνι (1 διδακτική ώρα) και εντοπίστηκαν ομοιότητες ανάμεσα στους Έλληνες μετανάστες (και νεομετανάστες) και στους οικονομικούς μετανάστες που ζουν και εργάζονται στη χώρα μας. Ανατέθηκαν στους μαθητές-τριες [εργασίες](#) σχετικά με τις συνθήκες ζωής και εργασίας των οικονομικών μεταναστών, τα συναισθήματα που νιώθουν στη νέα τους πατρίδα και την αντιμετώπισή τους από τους γηγενείς κατοίκους.

Στο επόμενο δίωρο ολοκληρώθηκε η εφαρμογή του σεναρίου (10 διδακτικές ώρες συνολικά). Είδαμε την ταινία και έγιναν σχετικές παρατηρήσεις. Το περιεχόμενο της εκπομπής θεωρήθηκε επαρκές και το ύφος κατάλληλο. Τα παιδιά

έκριναν ότι η εκπομπή τους τηρούσε σε γενικές γραμμές τα κριτήρια που είχαν οριστεί στο πρώτο δίωρο κατά την αποδόμηση του κειμενικού είδους της εκπομπής και ότι ήταν ενταγμένη στο συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο. Αρνητικά σχόλια γίνανε για την ακουστική σε ορισμένα σημεία, οπότε βγήκε το συμπέρασμα ότι οι λήψεις θα έπρεπε να γίνουν περισσότερο προσεκτικά.

Η τρίτη ομάδα διαπίστωσε η ίδια ότι δεν έκανε αποφώνηση για το κλείσιμο του δικού της μέρους. Οι άλλες ομάδες έκαναν την παρατήρηση ότι η τρίτη ομάδα διακρινόταν για τη φαντασία και τη δημιουργικότητά της, αλλά ξέφευγε λίγο από τη λογική της εκπομπής με το σενάριο που δημιούργησε (νεομετανάστης παίρνει συνέντευξη από μετανάστη της δεκαετίας του 50, οι συντελεστές της εκπομπής πηγαίνουν στην ταβέρνα ενός μετανάστη από τον οποίο παίρνουν συνέντευξη και στη συνέχεια τραγουδούν κτλ.). Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τη σύνθεση του υλικού τους είχε προταθεί από τη διδάσκουσα στη συγκεκριμένη ομάδα να αφαιρεθεί η μία συνέντευξη που δεν ακουγόταν και καλά, αλλά η ομάδα θέλησε να κρατήσει και τις δύο συνεντεύξεις (μάλιστα στη μια που δεν ακουγόταν καλά έβαλαν και υπότιτλους), γεγονός που έγινε σεβαστό. Για τη μεταβατικότητα από το ένα μέρος της εκπομπής στο άλλο διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιήθηκαν μεταβατικές-συνδετικές φράσεις από τις περισσότερες ομάδες.

Εικόνα 6- Προβολή εκπομπής και σχόλια

Ως προς το περιεχόμενο αναφερθήκαμε στο διαφορετικό προφίλ των σημερινών νεομεταναστών σε σχέση με τους μετανάστες των αρχών του 20ου αιώνα και της δεκαετίας 50-60. Βέβαια, οι μαθητές/τριες συμπέραναν ότι μπορεί το προφίλ των νεομεταναστών να είναι διαφορετικό σε σχέση με αυτό των μεταναστών του παρελθόντος, αλλά τα συναισθήματα τους είναι τα ίδια (π.χ. νοσταλγία). Τέλος, οι μαθητές/τριες παρατήρησαν και το γεγονός της πιο εύκολης προσαρμογής των νεομεταναστών στη νέα τους πατρίδα (λόγω του γεγονότος ότι συνήθως γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και της παγκοσμιοποίησης).

Τέθηκε ακόμη το θέμα εάν τα συναισθήματα ενός «Βρωμοέλληνα» στην Αμερική των αρχών του 20ου αιώνα ή ενός Γκάσταρμπάιτερ στη Γερμανία του 50-60 διαφέρουν σε σχέση με αυτά του Αλβανού οικονομικού μετανάστη στην Ελλάδα, έτσι όπως αυτά καταγράφονται στο *Μικρό Ημερολόγιο συνόρων* του Γκασμέντ Καπλάνι. Η απάντηση ήταν πως και οι Έλληνες μετανάστες ήταν εξαθλιωμένοι, ζούσαν πολλοί μαζί σε τρώγλες, έκαναν οικονομίες για να τις στείλουν στην πατρίδα,

έπεσαν θύματα εκμετάλλευσης, τους χρησιμοποίησαν ως απεργοσπάστες, θεωρήθηκαν εγκληματίες συνολικά και αντιμετωπίστηκαν ρατσιστικά, όπως ακριβώς συμβαίνει πολλές φορές και με τους οικονομικούς μετανάστες που εργάζονται στη χώρα μας.

Στο τέλος οι μαθητές/τριες έγραψαν κάποια [σχόλια](#) και για τη λειτουργία της ομάδας τους και για την εφαρμογή του σεναρίου (τι τους άρεσε και τι θα ήθελαν να αλλάξουν). Η εκπομπή αναρτήθηκε στην [ιστοσελίδα του σχολείου](#).

Γενικά, με βάση το τελικό προϊόν της ομαδικής εργασίας και τις άλλες εργασίες που ανατέθηκαν διαπιστώθηκε ότι τα όσα διδάχθηκαν έγιναν απόλυτα κατανοητά από τους μαθητές/τριες. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες απέκτησαν δεξιότητες που αφορούν στη διερεύνηση, την επιλογή και σύνθεση ποικίλου υλικού, εξοικειώθηκαν με το κειμενικό είδος της ερευνητικής δημοσιογραφικής εκπομπής και χρησιμοποίησαν αποτελεσματικά τον δημοσιογραφικό λόγο και τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της δημοσιογραφικής εκπομπής στην εκπομπή που δημιούργησαν. Οι ΤΠΕ ενσωματώθηκαν αποτελεσματικά στη διδασκαλία και καλλιεργήθηκε τόσο ο λειτουργικός όσο και ο κριτικός ψηφιακός γραμματισμός. Με βάση τα στοιχεία αυτά η εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου κρίνεται ιδιαίτερα εποικοδομητική.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ 1: Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση (Μέρος 1ο: Η περίοδος της Τουρκοκρατίας)

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι, αφού συλλέξετε το απαραίτητο υλικό και το οργανώσετε κατάλληλα, να παρουσιάσετε το 1ο μέρος της εκπομπής «Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση», το οποίο θα καλύπτει ιστορικά την περίοδο της τουρκοκρατίας.

- Για τη συλλογή του υλικού σας μπορείτε να επισκεφτείτε τις προτεινόμενες ιστοσελίδες του φύλλου εργασίας.
- Για την οργάνωση του υλικού σας μπορείτε να δομήσετε τον λόγο σας με βάση τους προτεινόμενους άξονες του φύλλου εργασίας.
- Για να εγγυηθείτε την αντικειμενικότητα και την εγκυρότητα της εκπομπής σας, είναι απαραίτητο να παρουσιάσετε όπου επιβάλλεται, διαφορετικές οπτικές, προκειμένου να πετύχετε την πολύπλευρη παρουσίαση του θέματός σας.
- Για τη δημιουργία του κειμένου της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας τα χαρακτηριστικά του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου που αφορούν στη δομή, στη συνοχή του και στο ύφος του με βάση το συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, έτσι όπως καταγράφηκαν στην ολομέλεια.
- Για τη βιντεοσκόπηση της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας παράγοντες, όπως η σκηνοθεσία, η επιλογή του κατάλληλου παρουσιαστή/παρουσιάστριας κ.τ.λ.
- Για το μοντάζ της εκπομπής θα χρησιμοποιήσετε το Πρόγραμμα Movie Maker και θα φροντίσετε για την εύληπτη και αποτελεσματική σύνθεση του υλικού σας (βιντεοσκόπηση και οπτικοακουστικό υλικό).
- **Η διάρκεια του βίντεο σας να είναι μέχρι 10 λεπτά.**

Υλικό-Πηγές διερεύνησης

- Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού- Επιστημονικό κείμενο «Παροικιακός Ελληνισμός» (<http://www.ime.gr/projects/migration/15-19/gr/v2/index.html>)
- *Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β' Γυμνασίου* (7ο Κεφάλαιο II «Ο ελληνισμός υπό βενετική και οθωμανική κυριαρχία», υποκεφάλαιο «[Ο παροικιακός ελληνισμός](#)»).
- *Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου* (2ο Κεφάλαιο, Ενότητα 5η «[Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18ου αι. έως τις αρχές του 19ου αι.](#)», βλ. σχετικά πηγές 1. Οι Έλληνες κυριαρχούν στο εμπόριο της Βαλκανικής, 2. Παροικιακός ελληνισμός, εκπαίδευση και νεότερες ιδέες και υποκεφάλαια Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί & Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός).
- Ιστοσελίδα 2ου Δημοτικού Ψυχικού (http://st22npsyhicko.blogspot.gr/2012/11/blog-post_16.html)
- Τραγούδια ξενιτιάς: «Θέλω να πα στην ξενιτιά», «Ξενιτεμένο μου πουλί»
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5406/>
- Μελοποιημένο τραγούδι «Ξενιτεμένο μου πουλί», [Ήπειρος](#), [Κάλυμνος](#), [Θράκη](#).
- Τραγούδι «[Τζιβαέρι](#)» και [στίχοι](#)
- Ιστοσελίδα « Η μετανάστευση και η προσφυγιά μέσα από φωτογραφίες, εικαστικά έργα και τραγούδια»,
http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5411/extras/activities/indexH_2_metaselida/indexh_2_metaselida.html)

Αξονες διερεύνησης

1. Μεταναστευτικά ρεύματα της περιόδου αυτής και αιτίες μετανάστευσης.
2. Χώρες υποδοχής Ελλήνων μεταναστών και οργάνωση ελληνικών παροικιών.
3. Επαγγέλματα Ελλήνων μεταναστών, μορφωτικό επίπεδο, κοινωνική και οικονομική θέση.
4. Συμβολή των Ελλήνων αποδήμων στην πνευματική αφύπνιση του υπόδουλου ελληνισμού (ίδρυση σχολείων, έκδοση βιβλίων κ.τ.λ.) και στην προετοιμασία του για την ελληνική επανάσταση.
5. Σύνδεση των απόδημων Ελλήνων με τα κινήματα του Ευρωπαϊκού και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.
6. Μετανάστευση και δημοτικά τραγούδια της ξενιτιάς.

ΟΜΑΔΑ 2: Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση

(Μέρος 2ο: Τέλη 19ου- πρώτο μισό 20ου)

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι, αφού συλλέξετε το απαραίτητο υλικό και το οργανώσετε κατάλληλα, να παρουσιάσετε το 2ο μέρος της εκπομπής «Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση», το οποίο θα καλύπτει ιστορικά τα τέλη του 19ου έως και τις αρχές του 20ου αιώνα.

- Για τη συλλογή του υλικού σας μπορείτε να επισκεφτείτε τις προτεινόμενες ιστοσελίδες του φύλλου εργασίας.
- Για την οργάνωση του υλικού σας μπορείτε να δομήσετε τον λόγο σας με βάση τους προτεινόμενους άξονες του φύλλου εργασίας.
- Για να εγγυηθείτε την αντικειμενικότητα και την εγκυρότητα της εκπομπής σας, είναι απαραίτητο να παρουσιάσετε όπου επιβάλλεται, διαφορετικές οπτικές, προκειμένου να πετύχετε την πολύπλευρη παρουσίαση του θέματός σας.
- Για τη δημιουργία του κειμένου της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας τα χαρακτηριστικά του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου που αφορούν στη δομή, στη συνοχή του και στο ύφος του με βάση το συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, έτσι όπως καταγράφηκαν στην ολομέλεια.
- Για τη βιντεοσκόπηση της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας παράγοντες, όπως η σκηνοθεσία, η επιλογή του κατάλληλου παρουσιαστή/παραουσιάστριας κ.τ.λ.
- Για το μοντάζ της εκπομπής θα χρησιμοποιήσετε το Πρόγραμμα Movie Maker και θα φροντίσετε για την εύληπτη και αποτελεσματική σύνθεση του υλικού σας (βιντεοσκόπηση και οπτικοακουστικό υλικό).
- **Η διάρκεια του βίντεο σας να είναι μέχρι 10 λεπτά.**

Υλικό-Πηγές διερεύνησης

- Αποσπάσματα από εκπομπή «Βρωμοέλληνες» Στ. Κούλογλου: ([Μέρος 1ο](#)) 04:33 έως 06:53, ([Μέρος 3ο](#)) 05:13- τέλος, ([Μέρος 4ο](#)) αρχή-05:36, ([Μέρος 5ο](#)) αρχή-03:00.
- Ψηφιακό υλικό για Έλληνες μετανάστες της Αμερικής http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A107/391/2588,10098/extras/activities/index08_04_ellines_amerikis/ellines_amerikis.html.
- http://www.thessalonikiartsandculture.gr/blog/dimitris-symeonidis/lefki-gynaika-etheathi-me-ellina-ratsistika-stereotypa-gia-tous-ellines-metanastes#.U012pPl_t2Z
- Περιοδικό *Μάνη*, άρθρο «Μανιάτες Μετανάστες στην Αμερική» <http://www.mani.org.gr/periodikomani/2/metanastes.htm>.
- Επιστημονικό άρθρο «Η ευρωπαϊκή μετανάστευση στην Αμερική» (http://extras.ha.uth.gr/g-m/ln2/paper_09.asp).
- A timeline of Greek immigration (<http://chnm.gmu.edu/greekam/timeline.html>).
- Διήγημα Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Ο Αμερικάνος» → http://www.sarantakos.com/kibwtos/mazi/ppd_amerikanos.html και αφήγηση → <http://www.youtube.com/watch?v=GnNcKuEddq4>
- Απόσπασμα από το *Πιτσιμπούργκο* Σώτης Τριανταφύλλου, *Ο λόγος ανάγκη ψυχής* Β' Γυμνασίου (Ενιαίο Βιβλίο μαθητή), σελ. 103-104 (http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/didaktika_english/ncheiridia.html).
- Απόσπασμα από το *Συναξάρι Ανδρέα Κορδοπάτη* Θανάση Βαλτινού, *Ο λόγος ανάγκη ψυχής* Β' Γυμνασίου (Ενιαίο Βιβλίο μαθητή), σελ. 100-102 (http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/didaktika_english/ncheiridia.html).

- Απόσπασμα από *Στοιχεία για τη δεκαετία του '60* Θανάση Βαλτινού (<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5411/>)
- Άρθρο στο περιοδικό *Lifo*: «Λευκή γυναίκα εθεάθη με Έλληνα», (<http://www.lifo.gr/team/readersdigest/40669>).
- Μαρτυρία Έλληνα μετανάστη στην Αμερική, «Τον άνθρωπο τον είχαν χειρότερα από ζώο», Ανθρώπινες Μαρτυρίες, Πηγή: Ε.Λ.Ι.Α., (http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5411/extras/activities/indexH_2_metaselida/indexh_2_metaselida.html).
- Ταινία «Νύφες», Παντελή Βούλγαρη.
- Ταινία «Αμέρικα- Αμέρικα», Ηλία Καζάν (Αποσπάσματα ταινίας <http://www.youtube.com/watch?v=QBGgADoGHdk&list=PLrWyFPh45pZdw6q0PT4h7H-OXi2e5kWVU>) και σχολιασμός ταινίας: <http://www.tanea.gr/news/culture/article/5061575/spanies-maties-semia-gennaia-tainia/>).
- Για ρεμπέτικα τραγούδια (http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5411/extras/activities/indexH_2_metaselida/indexh_2_metaselida.html). Βλ. ιδιαίτερα «Το παράπονο του ξενιτεμένου» του Β. Τσιτσάνη με ερμηνεύτρια τη Σωτηρία Μπέλλου.

Άξονες διερεύνησης

1. Αιτίες μετανάστευσης Ελλήνων στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα και χώρες υποδοχής Ελλήνων μεταναστών.
2. Ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, κοινωνική και οικονομική θέση Ελλήνων μεταναστών πριν από τη μετανάστευσή τους.

3. Επαγγέλματα και συνθήκες εργασίας Ελλήνων μεταναστών στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα και επαγγελματική αποκατάσταση.
4. Αντιμετώπιση Ελλήνων εργατών μεταναστών από τις τοπικές κοινωνίες των χωρών υποδοχής.
5. Οργάνωση ελληνικών κοινοτήτων και διατήρηση της ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας.
6. Συμβολή των Ελλήνων οικονομικών μεταναστών στην ανάπτυξη των χωρών όπου μετανάστευσαν και στην ενίσχυση της οικονομίας της Ελλάδας.
7. Βιώματα και συναισθήματα Ελλήνων μεταναστών.
8. Ρεμπέτικο τραγούδι και μετανάστευση.

ΟΜΑΔΑ 3: Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση (Μέρος 3ο: Δεκαετία '50 -'60)

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι, αφού συλλέξετε το απαραίτητο υλικό και το οργανώσετε κατάλληλα, να παρουσιάσετε το 3ο μέρος της εκπομπής «Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση», το οποίο θα καλύπτει ιστορικά τη δεκαετία 50'-60'.

- Για την οργάνωση του υλικού σας μπορείτε να δομήσετε τον λόγο σας με βάση τους προτεινόμενους άξονες του φύλλου εργασίας.
- Για να εγγυηθείτε την αντικειμενικότητα και την εγκυρότητα της εκπομπής σας, είναι απαραίτητο να παρουσιάσετε όπου επιβάλλεται, διαφορετικές οπτικές, προκειμένου να πετύχετε την πολύπλευρη παρουσίαση του θέματός σας.
- Για τη δημιουργία του κειμένου της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας τα χαρακτηριστικά του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου που αφορούν στη δομή, στη συνοχή του και στο ύφος του με βάση το συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, έτσι όπως καταγράφηκαν στην ολομέλεια.
- Για τη βιντεοσκόπηση της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας παράγοντες, όπως η σκηνοθεσία, η επιλογή του κατάλληλου παρουσιαστή/παραουσιάστριας κ.τ.λ.
- Για το μοντάζ της εκπομπής θα χρησιμοποιήσετε το Πρόγραμμα Movie Maker και θα φροντίσετε για την εύληπτη και αποτελεσματική σύνθεση του υλικού σας (βιντεοσκόπηση και οπτικοακουστικό υλικό).
- **Η διάρκεια του βίντεο σας να είναι μέχρι 10 λεπτά.**

Υλικό-Πηγές διερεύνησης

- Από εκπομπή Παύλου Τσίμα [«Έρευνα»- «Νέα ελληνική μετανάστευση»](#): από 05:14 έως 08:59, από 17:17 έως 22:00

- Το τραγούδι της ξενιτιάς 1962, Μίκης Θεοδωράκης – Γρηγόρης Μπιθικώτσης (<http://www.youtube.com/watch?v=-CENLzaCu78>).
- Τραγούδι Β. Μοσχολιού «Μιλώ για τα παιδιά μου», από δίσκο «Μετανάστες», 1974 (<http://www.youtube.com/watch?v=CaW79CcoZTs>).
- Τραγούδι Λάκη Χαλκιά «Η φάμπρικα», Από δίσκο «Χίλια μύρια κύματα» Μαρκόπουλου (http://www.youtube.com/watch?v=f4F4_tl8_S4).
- Τραγούδι Στ. Καζαντζίδη, «Στις Φάμπρικες της Γερμανίας», (<http://www.youtube.com/watch?v=hFp7mC8bJto>).
- Τραγούδι Στ.Καζαντζίδη , «Ανάθεμά σε ξενιτιά» (<http://www.youtube.com/watch?v=ELARbDDLZT0&list=PLCC2ECE11D283894E&index=7>).
- A timeline of Greek immigration (<http://chnm.gmu.edu/greekam/timeline.html>).
- Από μυθιστόρημα Δ.Χατζή Το διπλό βιβλίο «Ο Κάσπαρ Χάουζερ στην έρημη χώρα» <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5407/>
- Για περισσότερα λαϊκά τραγούδια (http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5411/extras/activities/indexH_2_metaselida/indexh_2_metaselida.html)
- Αφιέρωμα *Καθημερινής*, «Η μετανάστευση στη Γερμανία», Βλ. ειδικά σελ. 4-8 , «Μετανάστες στη Γερμανία: από γκασταρμπάιτερ στη δεκαετία του 60, πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σήμερα» (http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1690,5411/extras/activities/indexH_2_metaselida/indexh_2_metaselida.html).
- Η μεταπολεμική Ελλάδα 1950-1960 Βλ. σχετικό υλικό που αφορά στην εξωτερική μετανάστευση (<http://users.auth.gr/~marrep/ERGASIES/PROPTYXIAKES/EROTIMA/%CE%97%20%CE%9C%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%A0%CE%9F>

[%CE%9B%CE%95%CE%9C%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91%201950-1970.ppt](#)).

- «Η Ελλάδα παράγει πέτρες και γκασταρμπάιτερ», (<http://www.nooz.gr/greece/i-ellada-paragei-petres-kai-gkastarmpaiter>).
- **Συνέντευξη** με συγγενείς ή οικογενειακούς φίλους που επέστρεψαν πίσω στην Ελλάδα μετά από χρόνια διαμονής και εργασίας στο εξωτερικό. Για τη δημιουργία της συνέντευξης θα πρέπει να δημιουργήσετε **ερωτηματολόγιο** με ερωτήσεις που θα αφορούν στις αιτίες που τους έκαναν να μεταναστεύσουν, στην εργασία τους στη χώρα υποδοχής, στις εργασιακές συνθήκες και στις ευκαιρίες που είχαν για επαγγελματική ανέλιξη και αποκατάσταση.

Άξονες διερεύνησης

1. Αιτίες μετανάστευσης Ελλήνων στη δεκαετία '50 -'60 και χώρες υποδοχής Ελλήνων μεταναστών.
2. Ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, κοινωνική και οικονομική θέση Ελλήνων μεταναστών πριν από τη μετανάστευσή τους.
3. Επαγγέλματα και συνθήκες εργασίας Ελλήνων μεταναστών της δεκαετίας 50-60 και επαγγελματική αποκατάσταση.
4. Αντιμέτωπιση Ελλήνων εργατών μεταναστών από τις τοπικές κοινωνίες των χωρών υποδοχής.
5. Οργάνωση ελληνικών κοινοτήτων και διατήρηση της ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας.
6. Συμβολή των Ελλήνων οικονομικών μεταναστών στην ανάπτυξη των χωρών όπου μετανάστευσαν και στην ενίσχυση της οικονομίας της Ελλάδας.
7. Βιώματα και συναισθήματα Ελλήνων μεταναστών.
8. Λαϊκό τραγούδι και μετανάστευση.

ΟΜΑΔΑ 4: Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση

(Μέρος 4ο: Εσωτερική μετανάστευση δεκαετίας '50 -'60)

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι, αφού συλλέξετε το απαραίτητο υλικό και το οργανώσετε κατάλληλα, να παρουσιάσετε το 4ο μέρος της εκπομπής «Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση», το οποίο θα καλύπτει θεματικά την εσωτερική μετανάστευση και ιστορικά τη δεκαετία '50 -'60.

- Για την οργάνωση του υλικού σας μπορείτε να δομήσετε τον λόγο σας με βάση τους προτεινόμενους άξονες του φύλλου εργασίας.
- Για να εγγυηθείτε την αντικειμενικότητα και την εγκυρότητα της εκπομπής σας, είναι απαραίτητο να παρουσιάσετε όπου επιβάλλεται, διαφορετικές οπτικές, προκειμένου να πετύχετε την πολύπλευρη παρουσίαση του θέματός σας.
- Για τη δημιουργία του κειμένου της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας τα χαρακτηριστικά του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου που αφορούν στη δομή, στη συνοχή του και στο ύφος του με βάση το συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, έτσι όπως καταγράφηκαν στην ολομέλεια.
- Για τη βιντεοσκόπηση της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας παράγοντες, όπως η σκηνοθεσία, η επιλογή του κατάλληλου παρουσιαστή/παραουσιάστριας κ.τ.λ.
- Για το μοντάζ της εκπομπής θα χρησιμοποιήσετε το Πρόγραμμα Movie Maker και θα φροντίσετε για την εύληπτη και αποτελεσματική σύνθεση του υλικού σας (βιντεοσκόπηση και οπτικοακουστικό υλικό).
- **Η διάρκεια του βίντεο σας να είναι μέχρι 10 λεπτά.**

Υλικό-Πηγές διερεύνησης

- Για ταινία «Συνοικία-το όνειρο» βλ. σχετικά :
<http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=404776>,

<http://www.tainiothiki.gr/v2/filmography/view/1/2170/>,

<http://www.lifo.gr/mag/cinema/1686>,

<http://www.youtube.com/watch?v=JQZPIWN3tZs> (σκηνές από ταινία),

[\[gr.facebook.com/pages/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF/1027495631\]\(https://www.facebook.com/pages/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF/102749563133501\)](https://el-</p></div><div data-bbox=)

[33501](https://www.facebook.com/pages/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF/102749563133501)

- Τραγούδι [«Βρέχει στη φτωχογειτονιά»](#), Τάσος Λειβαδίτης & Μ. Θεοδωράκης.
- Η μεταπολεμική Ελλάδα 1950-1960 Βλ. σχετικό υλικό που αφορά στην εσωτερική μετανάστευση (<http://users.auth.gr/~marrep/ERGASIES/PROPTYXIAKES/EROTIMA/%CE%97%20%CE%9C%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%95%CE%9C%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91%201950-1970.ppt>) .
- Εκπομπή Στ. Κούλογλου, «Τα δικά μας 60s: μια χώρα που θέλει να ζήσει», (http://www.youtube.com/watch?v=urg-_Ou2Gxo).
- Ευγενία Φακίνου, *Αστραδενή*. Αθήνα, Κέδρος: 1982, σελ. 191-192.

Άξονες διερεύνησης

1. Αιτίες μετανάστευσης Ελλήνων στη δεκαετία '50 -'60 από τα χωριά στα μεγάλα αστικά κέντρα.
2. Αλλαγές (οικονομικές, ιστορικές και κοινωνικές) που είχαν ως αποτέλεσμα τη διαρροή πληθυσμού από την ύπαιθρο και τη συγκέντρωσή του στα αστικά κέντρα.
3. Ηλικία και μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών.

4. Επαγγέλματα και συνθήκες εργασίας Ελλήνων εσωτερικών μεταναστών της δεκαετίας '50 -'60 και επαγγελματική αποκατάσταση.
5. Αντιμετώπιση Ελλήνων εσωτερικών μεταναστών από τους αστούς πρωτευουσιάνους.
6. Επιπτώσεις εσωτερικής μετανάστευσης στην εικόνα της μεταπολεμικής Ελλάδας και στη διαμόρφωση του αστικού τοπίου.
7. Ελληνικές ταινίες της δεκαετίας '50 -'60 και αποτύπωση της εικόνας της ελληνικής κοινωνίας και του φαινομένου της εσωτερικής μετανάστευσης.

ΟΜΑΔΑ 5: Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση

(Μέρος 5ο: Νεομετανάστευση)

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι, αφού συλλέξετε το απαραίτητο υλικό και το οργανώσετε κατάλληλα, να παρουσιάσετε το 5ο μέρος της εκπομπής «Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση», το οποίο θα καλύπτει θεματικά τη νεομετανάστευση που παρατηρείται ως φαινόμενο έντονο στη χώρα μας στις ημέρες μας.

- Για την οργάνωση του υλικού σας μπορείτε να δομήσετε τον λόγο σας με βάση τους προτεινόμενους άξονες του φύλλου εργασίας.
- Για να εγγυηθείτε την αντικειμενικότητα και την εγκυρότητα της εκπομπής σας, είναι απαραίτητο να παρουσιάσετε όπου επιβάλλεται, διαφορετικές οπτικές, προκειμένου να πετύχετε την πολύπλευρη παρουσίαση του θέματός σας.
- Για τη δημιουργία του κειμένου της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας τα χαρακτηριστικά του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου που αφορούν στη δομή, στη συνοχή του και στο ύφος του με βάση το συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, έτσι όπως καταγράφηκαν στην ολομέλεια.
- Για τη βιντεοσκόπηση της εκπομπής είναι απαραίτητο να λάβετε υπόψη σας παράγοντες, όπως η σκηνοθεσία, η επιλογή του κατάλληλου παρουσιαστή/παρουσιάστριας κ.τ.λ.
- Για το μοντάζ της εκπομπής θα χρησιμοποιήσετε το Πρόγραμμα Movie Maker και θα φροντίσετε για την εύληπτη και αποτελεσματική σύνθεση του υλικού σας (βιντεοσκόπηση και οπτικοακουστικό υλικό).
- **Η διάρκεια του βίντεο σας να είναι μέχρι 10 λεπτά.**

Υλικό-Πηγές διερεύνησης

- Από εκπομπή Παύλου Τσίμα «Έρευνα»- «Νέα ελληνική μετανάστευση»: αρχή έως 05:12 & από 09:00 έως 17:16, από 22:45 έως 30:35, από 34:05 έως 35:54, από 42:27 έως τέλος
- Μαρτυρίες: *Η Μαρία και ο Νίκος Τσακίρης, Θεσσαλονικείς βλέπουν ένα μέλλον στον Καναδά και μας μεταφέρουν τις εντυπώσεις τους από τα πρώτα 2 χρόνια της ζωής τους εκεί* (<http://www.parallaximag.gr/parallax-view/metanastes-sto-montreal>).
- Άρθρο της fpress.gr, «Συνεχίζεται η μετανάστευση των Ελλήνων», (<http://www.fpress.gr/diafora/item/12298-synehizetai-i-metanasteysi-ton-ellinon>)
- Άρθρο της fpress.gr, «Πλαφόν στους Έλληνες μετανάστες που ψάχνουν εργασία», (<http://www.fresh-press.gr/index.php/newspolitics/29180-plafon-stous-ellines-metanastes-pou-psaxoun-ergasia.html>).
- Άρθρο της zougla.gr, «Μαζική μετανάστευση Ελλήνων στη Νορβηγία για δουλειά», (<http://www.zougla.gr/greece/article/maziki-metanastefsi-ellinon-sti-norvigia-gia-doulia>).
- Άρθρο της newsbomb.gr, «Συνεχίζεται σε αμείωτους ρυθμούς η μετανάστευση στο εξωτερικό», (<http://www.newsbomb.gr/koinwnia/story/341214/synehizetai-me-ameiotoys-rythmoys-i-metanasteysi-sto-exoteriko>).
- Άρθρο της tvxs.gr, «Gastarbeiter: Έλληνες εκμεταλλεύονται Έλληνες στη Γερμανία», (<http://tvxs.gr/news/ellada/gastarbeiter-ellines-ekmetalleyontai-ellines-sti-germania>).
- Μελέτη «Η μετανάστευση των νέων φαντάζει διέξοδος στην ανεργία», <http://idec.gr/iier/new/metanasteusi.pdf>.
- «Τρία χρόνια στο εξωτερικό: ο απολογισμός ενός μετανάστη», <http://stefivos.com/tria-xronia-ekswteriko-apologismos-enos-metanasti/>

- **Συνέντευξη** με συγγενείς ή οικογενειακούς φίλους που έφυγαν πρόσφατα από την Ελλάδα και εργάζονται στο εξωτερικό. Για τη δημιουργία της συνέντευξης θα πρέπει να δημιουργήσετε **ερωτηματολόγιο** με ερωτήσεις που θα αφορούν στις αιτίες που τους έκαναν να μεταναστεύσουν, στην εργασία τους στη χώρα υποδοχής, στις εργασιακές συνθήκες και στις ευκαιρίες που έχουν για επαγγελματική ανέλιξη και αποκατάσταση.

Άξονες διερεύνησης

1. Αιτίες μετανάστευσης σύγχρονων Ελλήνων και χώρες υποδοχής.
2. Ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, κοινωνική και οικονομική θέση Ελλήνων νεομεταναστών πριν από τη μετανάστευσή τους.
3. Επαγγέλματα και συνθήκες εργασίας Ελλήνων νεομεταναστών και επαγγελματική αποκατάσταση.
4. Αντιμετώπιση Ελλήνων εργατών νεομεταναστών από τις τοπικές κοινωνίες των χωρών υποδοχής.
5. Τρόποι επικοινωνίας νεομεταναστών με συμπατριώτες τους και δημιουργία σχετικών ιστολογίων (blogs) και ιστοσελίδων.
6. Βιώματα και συναισθήματα Ελλήνων νεομεταναστών.
7. Επιπτώσεις νεομετανάστευσης στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η συγκεκριμένη εφαρμογή αφορά στην α΄ έκδοχή του συνταγμένου σεναρίου. Λόγω όμως της ιδιαίτερης πίεσης του χρόνου θα ήταν προτιμότερο το συγκεκριμένο θέμα να αποτελέσει αντικείμενο ερευνητικής εργασίας (μέθοδος project) που θα διαρκέσει όλη τη χρονιά. Στην περίπτωση αυτή οι μαθητές /μαθήτριες θα θέσουν τους άξονες και τα ερωτήματα της έρευνας, θα αναζητήσουν τρόπους και μέσα διερεύνησης,

προκειμένου να παρουσιάσουν ολοκληρωμένα το θέμα τους, και θα εντοπίσουν τις πηγές μέσω ιστοεξερεύνησης.

Επίσης, στο πλαίσιο της άτυπης εκπαίδευσης η εφαρμογή αυτή μπορεί να εξελιχθεί στο τέλος της χρονιάς σε μια πολιτιστική εκδήλωση όπου οι μαθητές/μαθήτριες θα προβάλλουν στο πλαίσιο της κοινότητας την ερευνητική τους εκπομπή με τίτλο «Η μηχανή του χρόνου: εργασία και μετανάστευση».

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η μεγάλη χρονική διάρκεια της εφαρμογής (σημειωτέον ότι εκτός από τις ώρες που δηλώνονται χρειάστηκαν και επιπλέον ώρες εκτός μαθήματος που δόθηκαν από άλλους συναδέλφους για την υποστήριξη των ομάδων και την τεχνική επεξεργασία της ταινίας) μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, για να εφαρμοστεί το προτεινόμενο σενάριο χωρίς την πίεση του χρόνου και της διδακτέας ύλης, θα ήταν προτιμότερο να αποκτήσει τη μορφή ερευνητικής εργασίας (μέθοδος project) στο πλαίσιο Πολιτιστικού Προγράμματος που μπορεί να αναλάβει ο /η φιλόλογος σε συνεργασία με τον/την καθηγητή/τρια της Πληροφορικής ή με καθηγητή/τρια κάποιας άλλης ειδικότητας. Έτσι, στο πλαίσιο ενός Πολιτιστικού Προγράμματος το σενάριο θα μπορούσε να γίνει ευρύτερα διαθεματικό εμπλέκοντας και άλλα μαθήματα, όπως τη Μουσική και τα Εικαστικά. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν τα παραπάνω αντικείμενα παράλληλα με τον/την φιλόλογο που εφαρμόζει το σενάριο μπορούν να επικεντρώσουν τη διδασκαλία τους σε εικαστικά και μουσικά έργα που θίγουν το ζήτημα της εργασίας σε συνδυασμό με τη μετανάστευση.

Όσον αφορά στα κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας που μελετήθηκαν παρατηρείται ότι αυτά καλύπτουν μέρος της ύλης του βιβλίου Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου και ότι η μελέτη τους έγινε με βάση την ιστορική γραμμή του χρόνου. Με τον τρόπο αυτό όλοι οι μαθητές/τριες γνώρισαν τις διαφορετικές ιστορικές φάσεις μετανάστευσης των Ελλήνων. Το μόνο θέμα λόγω έλλειψης χρόνου

που δεν θίχτηκε λογοτεχνικά και ιστορικά ήταν αυτό της εσωτερικής μετανάστευσης και κατά συνέπεια δεν μελετήθηκε το απόσπασμα από την *Αστραδενή* που προτείνεται από τη συντάκτρια.

Γενικά, η συγκεκριμένη εφαρμογή πήρε τη μορφή project και έγινε πολλή και σκληρή δουλειά που σε άλλες περιπτώσεις θα καταλάμβανε χρονικά μια ολόκληρη διδακτική χρονιά. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι οι μαθητές/τριες διασκέδασαν με την όλη διαδικασία, συνεργάστηκαν αποτελεσματικά και ένιωσαν ότι μαθαίνουν πολλά πράγματα (αυτό, άλλωστε, μαρτυρούν και τα σχετικά σχόλιά τους).

Αξίζει να σημειωθεί πως το συγκεκριμένο τμήμα που έκανε την εφαρμογή αντιμετώπιζε πολλά προβλήματα σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς (θεωρούνταν το «χειρότερο» τμήμα) και για τον λόγο αυτό η δημοσιοποίηση της δουλειάς των μαθητών/τριών στην ιστοσελίδα του σχολείου ενίσχυσε την πεποίθησή τους ότι είναι ικανοί/ές για σπουδαία πράγματα, τους έκανε περήφανους/ες (ειδικά, όταν ο Διευθυντής τους έδωσε συγχαρητήρια) και οδήγησε σε βελτίωση των σχέσεων τους. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η ομάδα με τους πιο «δύσκολους» μαθητές είχε μια πολύ καλή συνεργασία και δούλεψε με πολύ κέφι και δημιουργικότητα καταρρίπτοντας και τα δικά μου στερεότυπα αλλά και τους αρχικούς μου δισταγμούς για την εφαρμογή του σεναρίου με το συγκεκριμένο τμήμα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουτσογιάννης, Δ., Μ. Παυλίδου & Ι. Χαλυσιάνη. 2011. *Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο: http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/p3.1.2_glwssa_bth_mia.pdf [19/1/2014]

Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο: http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/anaptuxe_senarion_-_glossa_deutero bathmia_ekpaideuse..pdf [19/1/2014]

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

[Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#). 2011. *Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο*. ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα)- Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. Αθήνα. [19/1/2014]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Γκασμέντ Καπλάνι (Αλβανός μετανάστης στην Ελλάδα-συγγραφέας)

Μικρό ημερολόγιο συνόρων

«Δουλειά, δουλειά, δουλειά»

Μετανάστης σημαίνει πολλά πράγματα. Αλλά προπαντός δουλειά. Στην ξενιτιά δεν πας για να κάνεις το μάγκα, αλλά για να μαζέψεις φράγκα. Θα κάνεις τα πάντα για να το πετύχεις. Θα κάνεις δυο και τρεις δουλιές τη μέρα, ανασφάλιστος, θα ρίξεις το μεροκάματο των ντόπιων, θα γίνεις απεργοσπάστης, αν χρειαστεί θα πουλάς κακομοιριά, για να αγγίξεις την καρδιά των εργοδοτών, μέχρι να καταλάβεις ότι πολλοί λίγοι τη διαθέτουν, θα στήνεται από τα χαράματα στην πλατεία Ομόνοιας, σαν βρόμικο άγαλμα που ξέχασαν να το πλύνουν τα συνεργεία του Δήμου. Θα κατοικείς σε τρώγλες, δέκα, δεκαπέντε, είκοσι άτομα μαζί, καταργώντας τη διαφορά ανάμεσα στην κατοικία και το γουρουνοστάσιο. Θα τρως ψωμί και αλάτι, θα τρως σκέτο ψωμί. Θα σε πιάνει ο ύπνος πάντα στο λεωφορείο από την εξάντληση και την αϋπνία. Θα μυρίζεις ιδρώτα σε ακτίνα ενός χιλιομέτρου, γιατί δε θα έχεις χρόνο να πλυθείς αλλά και γιατί δε θα θέλεις να κάνεις το ντους για να μην πληρώνεις ρεύμα. Ο πιο διάσημος τσιγκούνης σε σύγκριση με σένα θα μοιάζει κουβαρντάς. Θα μετράς τα χρήματά σου όπως μετρά ο αναιμικός τις σταγόνες αίματος. Δε θα ξοδεύεις τίποτα, δε θα αγοράζεις τίποτα, θα ζεις με τα ελάχιστα των ελαχίστων, θα χορταίνεις μόνο μετρώντας τα χρήματα και ακούγοντας πως για σένα υπάρχει και άλλη δουλειά, και άλλη, και άλλη.

Και ξαφνικά, χωρίς να το καταλάβεις, θα νιώσεις πως οι δυνάμεις σου λιγοστεύουν, θα νιώσεις να σε χτυπά η αρθρίτιδα, θα αισθανθείς ύποπτους πόνους στα νεφρά, στην πλάτη, στην καρδιά. Θα είσαι τυχερός εάν προλάβεις την εγχείρηση. Πολλοί άλλοι δεν πρόλαβαν. Έφυγαν πάνω στη δουλειά, τους πλάκωσε κάποιος τοίχος, γιατί οι εργοδότες δεν πληρώνουν για μέτρα ασφαλείας. Γιατί καθώς είναι γνωστό ο μετανάστης πεθαίνει αθόρυβα, σαν τη μύγα...

«Η γενιά της λάντζας»

Η πρώτη γενιά των μεταναστών είναι η γενιά της λάντζας. Είναι εκείνη που τρώει όλη τη σαβούρα της ξενιτιάς, όλη την άρνηση, όλη την περιφρόνηση, όλο το φόβο. Είναι η γενιά της λάντζας, γιατί γι' αυτή όλες οι δουλειές είναι καλές, αρκεί το στομάχι να γεμίζει και να μένει κάτι στην άκρη. Αυτά τα λεφτά που μένουν στην άκρη είναι η ανταμοιβή της, η θεραπεία της, η Γη της Επαγγελίας, το μεγάλο ψέμα, η υπόσχεση της επιστροφής. Είναι η γενιά που μιλά σπαστά, εκείνη που δε μιλά καθόλου, εκείνη που τρέμει την αστυνομία, εκείνη που τρέμει το βλέμμα του εργοδότη, που καταναλώνει τη μοναξιά στη σιωπή, που σκύβει ίσαμε το χώμα, που μαζεύει μαζί με τα λεφτά στην άκρη και μπόλικη μνησικακία. Η μνησικακία είναι το φρούριό της, όπου στεγάζει το φόβο της, την άρνηση των ντόπιων, την περιφρόνηση, την καταπίεση και τον εμπαιγμό του εργοδότη. Είναι η γενιά της λάντζας. Γι' αυτή δεν υπάρχουν έπιπλα στο σπίτι, εκτός και αν βρεθούν κάποια κοντά σε σκουπιδοτενεκέδες, όταν οι ντόπιοι εγκαταλείπουν τα παλαιά τους. Για τη γενιά της λάντζας δεν υπάρχουν διακοπές, δεν υπάρχουν καν γιορτές. Υπάρχει μόνο ένα πράγμα: δουλειά. Και το όνειρο της επιστροφής αγκαλιά με το όνειρο της παραμονής. Γιατί έτσι είναι η γενιά της λάντζας: σχιζοφρενής...

[πηγή: Γκασμέντ Καπλάνι, *Μικρό ημερολόγιο συνόρων*, Εκδοτικός Οίκος Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 2006, σ. 83-84]

Τρία χρόνια στο εξωτερικό: ο απολογισμός ενός νεομετανάστη.

Σήμερα κλείνω 3 χρόνια στο εξωτερικό, μετανάστης, όπως οι παππούδες μου τη δεκαετία του '50. Η ιστορία που ακολουθεί είναι ένας απολογισμός και μια εξομολόγηση συνάμα, με πράγματα που ελάχιστοι ξέρουν για μένα.

Πήρα την απόφαση να φύγω όταν άρχισα να λυπάμαι τον εαυτό μου. Ήμουν 26 χρονών, ότι είχα τελειώσει το στρατό, έμενα ξανά με τους γονείς μου κι είχα περάσει το καλοκαίρι μου δουλεύοντας σερβιτόρος στην οικογενειακή επιχείρηση που είχαμε

ανοίξει (η οποία μετά από ένα χρόνο έκλεισε, αδυνατώντας να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις της κρίσης και του all-inclusive τουρισμού).

Ένωθα πως μετά από 8 χρόνια, ήμουν πάλι στο μηδέν. Ένωθα σαν ηφαιστειο έτοιμο να εκραγεί. Δεν την μπορούσα την ανεργία. Εξοντωτική, εξευτελιστική. Και μιλάω χωρίς καμιά διάθεση προσβολής προς οποιονδήποτε άνεργο. Έτσι ένιωθα εγώ όμως και αυτό απλά περιγράφο.

Άρχισα να κάνω αιτήσεις στην Αγγλία, κυρίως επειδή δεν ήξερα άλλη γλώσσα, πέρα από κάτι λίγα ιταλικά. Κάνα μήνα αργότερα, ήρθε η πρώτη (και τελευταία) πρόσκληση σε συνέντευξη. Έκλεισα αεροπορικά εισιτήρια και έφυγα. Έτυχε να είναι μία κακή βδομάδα για την Αγγλία, με δρομολόγια αεροπλάνων και τρένων να ακυρώνονται λόγω βαριάς και συνεχούς χιονόπτωσης. Τα κατάφερα όμως και έφτασα στο Bournemouth, μια νότια, παραθαλάσσια πόλη στην περιοχή του Dorset.

Ήμουν τότε πτυχιούχος Ψυχολογίας, με μεταπτυχιακό στην «Ψυχολογία και ΜΜΕ». Ο τίτλος της θέσης: support worker. Ελάχιστα ήξερα για τα καθήκοντα ενός support worker, αλλά θα μάθαινα πολύ γρήγορα. Μια μείξη νοσοκόμου, εργοθεραπευτή και ψυχολόγου. Τα καθήκοντα πολλά, από το να αλλάζεις πάνες σε ηλικιωμένους με αυτισμό μέχρι να τους πηγαίνεις για bowling.

Δεν είχα φανταστεί ποτέ ότι θα έκανα κάτι τέτοιο. Το έκανα όμως. Και το έκανα αδιαμαρτύρητα. Κανείς από τους φίλους μου δεν ήξερε όλη την αλήθεια. Τη μαθαίνουν τώρα. Ήξερα ότι θα ακουγόταν περίεργο ότι έγινα μετανάστης για να αλλάζω πάνες.

Εγώ όμως ένιωθα ότι προσέφερα σε αυτούς τους ανθρώπους κάτι καλό, βγάζοντας, παράλληλα, τα δικά μου λεφτά. Ήμουν ανεξάρτητος. Τότε κατάλαβα ότι καμιά δουλειά δεν ήταν ντροπή. Ντροπή είχα νιώσει στην ζωή μου μόνο όταν δεν προσέφερα τίποτα και ζητούσα από τους γονείς μου λεφτά για να βγω για καφέ.

Το “Keep calm and carry on” ήταν μια αφίσα του 1939 που είχε κυκλοφορήσει από τη Βρετανική κυβέρνηση σε περιορισμένα αντίτυπα σε μια προσπάθεια να ανυψώσει το ηθικό στις μεγάλες πόλεις, όπου ανέμεναν αεροπορικές επιδρομές. Δεν

ξέρω αν βοήθησε τότε, αλλά σίγουρα βοήθησε εμένα, που κατέβαινα στην κουζίνα κάθε πρωί και την έβλεπα κρεμασμένη στον τοίχο, να μου μιλάει.

Έμενα σε ένα δωμάτιο που ήταν μικρότερο κι από το χωλ που είχα στο φοιτητικό μου διαμέρισμα. Είχα βάλει σκοπό να φύγω από το Bournemouth και γι' αυτό δεν έκανα παρέες. Επί 9 μήνες ήμουν δουλειά-σπίτι, σπίτι-δουλειά. Βρήκα την ευκαιρία να δουλέψω τα γραπτά μου και να εκδώσω δωρεάν μια συλλογή διηγημάτων και το μυθιστόρημά μου. Με τα λεφτά που έβγαζα, έδωσα το τελευταίο για μετάφραση και το δημοσίευσα και στα Αγγλικά, στο Amazon.

Μπορεί καθημερινά να άλλαζα πάνες σε έναν 60χρονο παππού, αλλά έκανα το όνειρό μου πραγματικότητα, δημοσίευα τα κείμενά μου και είχαν ανταπόκριση. Το μεγαλύτερο παράδοξο που βίωσα ποτέ. Ήταν η πρώτη φορά στην ζωή μου όμως που ήμουν τόσο προσηλωμένος σε κάτι.

Μετά και τη δημοσίευση του μυθιστορήματος στα Αγγλικά, 8 μήνες ήδη στο Bournemouth, έβαλα στόχο να βρω δουλειά στο Λονδίνο. Έστειλα 5 αιτήσεις. Πήγα σε 3 συνεντεύξεις. Στην τελευταία είπα ότι, αν δε με έπαιρναν, θα έμενα εκεί που ήμουν και θα τελείωνα το επόμενο μυθιστόρημά μου. Και μόλις τελείωνα, θα έφευγα. Για οπουδήποτε.

Με προσέλαβαν τελικά και ήρθα στο Λονδίνο, όπου τον περασμένο Δεκέμβρη έκλεισα 2 χρόνια, δουλεύοντας σε πτέρυγα ψυχικής υγείας, περιβάλλον όχι πολύ ευχάριστο αρκετές φορές. Μπορεί πλέον να μην άλλαζα πάνες, αλλά είχα άλλα καθήκοντα, που αν τα έβλεπα σε ταινίες, θα με έπιανε η ψυχή μου. Εδώ και δύο μήνες, είμαι στα κεντρικά του οργανισμού, δουλεύοντας σαν Distance Learning Coordinator. Δουλειά γραφείου για μερικούς μήνες μόνο. Τον Απρίλη μάλλον θα επιστρέψω στην πτέρυγα. Θα δούμε.

Έγιναν πολλά αυτά τα τρία χρόνια. Ταξίδεψα στο Λουξεμβούργο, στην Αυστρία, στην Ιταλία, στη Γερμανία, στη Νορβηγία, στην Αργεντινή, στη Γη του Πυρός. Όλα τα ενδοευρωπαϊκά ταξίδια σε φίλους, με εισιτήρια low budget.

Γνώρισα ενδιαφέροντας ανθρώπους. Γεύτηκα διαφορετικές κουζίνες. Έκανα όμορφες βόλτες. Γνώρισα την κοπέλα μου και μένουμε μαζί. Υπέγραψα συμβόλαιο με εκδοτικό οίκο. Έφτιαξα αυτό το site. Φτιάχνω άλλο ένα. Δουλεύω ακόμα το μυθιστόρημα εκείνο που θα τελειώνα πριν 2 χρόνια.

Το Λονδίνο είναι μια μεγάλη πόλη. Ακριβή. Πολύ ακριβή και οι μισθοί μικροί. Ο δικός μου, στο αγγλικό σύστημα υγείας, είναι κατώτερος από το μέσο όρο των £26,500 (€32.200) προ φόρων. Δε σου μένει τίποτα στην άκρη. Και αυτό χωρίς να κάνεις ιδιαίτερες σπατάλες, με το 60% να πηγαίνει κατευθείαν για το σπίτι και τη μηνιαία κάρτα μεταφορών.

Οι περισσότεροι φίλοι μου νομίζουν ότι τους κοροϊδεύω. Όπως και οι περισσότεροι στην Ελλάδα, νομίζουν ότι, επειδή μένεις στην Αγγλία, ζεις όπως οι χαρακτήρες του Παπακαλιάτη. Καμία σχέση όμως. Οι Έλληνες του Λονδίνου είναι χιλιάδες. Πολλοί εργάζονται σε τράπεζες, σε πολυεθνικές, σε εταιρείες IT. Βγάζουν καλά λεφτά, αλλά δουλεύουν όλη μέρα. Εγώ δουλεύω φυσιολογικές ώρες, αλλά δε βγάζω ούτε καν τα μισά.

Υπάρχουν όμως στ' αλήθεια οι Ελληνάρες του Λονδίνου. Αυτοί που είναι 10 χρόνια εδώ και μιλάνε ακόμα σπαστά Αγγλικά, που ψωνίζουν μόνο μάρκες, που ντύνονται καλά για να πάνε για καφέ, που κράζουν τη χώρα που τους φιλοξενεί για τα πάντα, που σκέφτονται συνέχεια τις καλοκαιρινές διακοπές στην Ελλάδα, αλλά όποτε επιστρέφουν, το παίζουν κοσμογυρισμένοι και μιλάνε για το Λονδίνο σαν να είναι η Γη της Επαγγελίας.

Δεν είμαστε όλοι έτσι. Απλά αυτοί κάνουν περισσότερο θόρυβο και ακούγονται.

Δεν ξέρω για άλλες χώρες, αλλά σε μια τόσο ταξική κοινωνία όπως η Αγγλική, και ειδικά σε μια πόλη όπως το Λονδίνο, είναι δύσκολο και να ζήσεις αξιοπρεπώς και να βάλεις στην άκρη λεφτά. Γι' αυτό και, 3 χρόνια μετά, δουλεύοντας στον κακοπληρωμένο ανθρωπιστικό τομέα, όχι απλά δεν έχω λεφτά στην άκρη, αλλά έχω και μια χρεωμένη πιστωτική κάρτα. Δε μετανιώνω, όμως, γιατί δεν μπορούσα να

κάνω κάτι διαφορετικά. Τι να θυσιάζα; Τις 180 λίρες για ένα σαββατοκύριακο στη Νορβηγία; Ή τις 10 λίρες που πληρώνω για μια πίτσα;

Απλά δεν καταλαβαίνω πού θα με βγάλει αυτός ο δρόμος. Ποιο είναι το νόημα να είσαι μετανάστης και ό,τι βγάζεις να το δίνεις; Μπορεί να κερδίζεις πολλά σε εμπειρίες, αλλά δε θα καταφέρεις ποτέ να τις ρευστοποιήσεις για να πληρώσεις τους λογαριασμούς σου.

Δεν είναι εύκολο να ζεις στο εξωτερικό. Σε αντίθεση με 50-100 χρόνια πριν, πλέον η κρίση είναι παγκόσμια. Όπου και να πας, βρίσκεις είτε ανεργία και χαμηλούς μισθούς είτε υψηλούς μισθούς και υψηλό κόστος ζωής ταυτόχρονα. Και παράλληλα έχεις να αντιμετωπίσεις τους διάφορους αστικούς μύθους: στο εξωτερικό, αυτόν του χρεοκοπημένου και τεμπέλη Έλληνα. Στο εσωτερικό, αυτόν του καλοπερασάκια νεομετανάστη που κλαίγεται χωρίς λόγο.

Παρ' όλα αυτά, δε θα γύριζα στην Ελλάδα. Εκτός από την ανεργία, θα είχα να αντιμετωπίσω και το συντηρητισμό, τη διαφθορά, τον ωχαδερφισμό, τον ερασιτεχνισμό, το ψευτοβόλεμα. Βλέπω, ωστόσο, ότι γίνονται όμορφες κινήσεις και μπράβο σε αυτούς που τις επιχειρούν. Ελπίζω να κρατήσουν, αν και είμαι απαισιόδοξος. Η χώρα αυτή, φοβάμαι, είναι μια μαύρη τρύπα που ρουφάει τα πάντα. Μια Σειρήνα που σε καλεί με το τραγούδι της και μόλις πας κοντά σε τσακίζει.

Επιμύθιο: τρία χρόνια μετανάστης, ο απολογισμός είναι θετικός. Όχι όμως τόσο θετικός όσο πίστευα κάποτε. Αυτό που αναρωτιέμαι είναι αν είμαι η εξαίρεση ή αν έτσι νιώθουν και άλλοι νέοι που ζουν εκτός Ελλάδας.